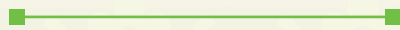




מתחילים שנה



10 מכתבים של הרבי מליובאוויטש
לעם ישראל לראש השנה

צ'עיינותיך

הקדמה

ב"ה

לקראת ראש-השנה וחג הפסח נהג הרבי מליובאוויטש זצ"ל לכתוב איגרות מיוחדות, שהופנו "אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם". בכל איגרת כזאת האיר הרבי נקודה אחרת הקשורה בתוכנו של החג, עם הלקחים הרלוונטיים לכל אחד ואחת מאיתנו.

את האיגרות האלה הרבי כתב בדקדוק רב, ומתוך ידיעה כי תוכנן יגיע למאות אלפים, שיחפשו בהן את תוכנו של החג ואת משמעותו האקטואלית. האיגרות היו מתפרסמות בשלמותן מעל דפי העיתונות, מתוך שאיפה שתוכנן יגיע לכל יהודי.

לאיגרות ציין הרבי הערות רבות המביאות את המקורות לדברים וגם מעשירות את הנאמר בגוף האיגרת. אך כל איגרת ניתנת לקריאה כפי שהיא, גם בלי ההערות.

המכתבים שרוכזו בחוברת זו הם עשרה מתוך ארבעים וחמישה מכתבים כלליים שנכתבו במרוצת השנים לקראת ראש-השנה.

אתם מוזמנים לקרוא את המכתבים המרעננים האלה.

התחילו את השנה החדשה עם זמן איכות לנפשכם, מזון רוחני טעים ובריא.

שנה טובה ומתוקה!

תוכן המכתבים

5..... חשבון נפש מתוך תקווה

המעשים הלא-טובים הם זמניים בלבד, ועל ידי תשובה אמיתית ונכונה ניתנים לתיקון ולניקוי. לעומתם, הטוב והקדושה - כפי שתורתנו, תורת חיים, מסבירה מה טוב ומה קדוש - הם נצחיים ובלתי ניתנים לביטול, משום שהם נובעים מן הנשמה, מן הניצוץ האלוקי שבאדם

7..... התיקון מתחיל אצל היחיד

לא נדיר לגלות כי הימים האלה מנוצלים לנושאים כלליים ולבעיות כלל-עולמיות. שלילת דרך זו באה לידי ביטוי במצוות תקיעת שופר. השופר מלמד כי תשומת-הלב חייבת להיות מופנית קודם כול אל היחיד ואל ה'אני', וכי יש לשים את הדגש על הבאת קדושה אפילו בעניינים פשוטים ורגילים של חיי היום-יום

11..... מלך ישראל וגם מלך העולם

כל החגים והמועדים קשורים באירועים בתולדות ימי עם-ישראל ובניסים שקרו לו. יוצא מן הכלל הוא ראש-השנה, הקשור בבריאת האדם ובבריאת הטבע. על יהודי לפעול שגם הטבע והעולם כולו יכירו במלכותו של הקב"ה

17..... כל אדם יכול לשנות את העולם

לאדם אחד ויחיד האפשרות להביא את הבריאה כולה לתכליתה ולשלמותה, כשם שאדם הראשון עשה זאת מיד לאחר בריאתו, ביום ראש-השנה הראשון. ראש-השנה מעניק כוחות למילוי התפקיד, משום שביום זה מתחדשת הבריאה כולה, מתחילה שנה חדשה, עם כוחות מחודשים

חשבון נפש מתוך תקווה

המעשים הלא-טובים הם זמניים בלבד, ועל ידי תשובה אמיתית ונכונה ניתנים לתיקון ולניקוי. לעומתם, הטוב והקדושה – כפי שתורתנו, תורת חיים, מסבירה מה טוב ומה קדוש – הם נצחיים ובלתי ניתנים לביטול, משום שהם נובעים מן הנשמה, מן הניצוץ האלוקי שבאדם

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשט"ז

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו
שלום רב וברכה!

בהתקרבו אל סופה של השנה החולפת ובעומדנו על סף השנה החדשה עורך כל אדם בעל חשיבה רצינית מאזן רוחני של השנה החולפת, ועל בסיסו הוא מקבל החלטות לשנה החדשה.

כדי שהמאזן וההחלטות יהיו נכונים על האדם להישמר מהגזמה בהערכת מעלותיו ופעליו, אבל עם זה אין להפריז גם בהערכת המגרעות והכישלונות.

שכן הלך-רוח של דיכאון, וכל-שכן של ייאוש, חס וחלילה, הוא אחד הדברים המחלישים את ההחלטות ברצון להשתפר.

אך עלול להיות שגם אם אין מפריזים בהערכת המגרעות, ועורכים חשבון צדק - מתברר שהצד השמאלי, השלילי, של כפות המאזנים הוא גדול למדי, ולעיתים אף גדול ובעל משקל רב יותר מן הצד הימני, החיובי.

מאזן רוחני של השנה החולפת: ראה ספר המאמרים תרצ"ו ס"ע 141 ואילך. וש"נ.

כדי שהמאזן וההחלטות יהיו נכונים: ראה מכתב ערב ח"י אלול תשמ"א.

שכן הלך-רוח של דיכאון, וכל-שכן של ייאוש, חס וחלילה, הוא אחד הדברים המחלישים: ראה תניא רפ"א. שם פכ"ו-ז. ובכ"מ.

אתה 'עולם מלא' וגם הזולת

21.....

בראש-השנה נשלמה מלאכת הבריאה בבריאתו של האדם, שנברא 'יחידי'. מאחר שכל אחד ואחד נברא על-ידי בורא עולם אחד, וכל אחד ואחד הוא עולם מלא, כמוך-עצמך, לפיכך עליך לאהוב כל אחד ואחד כמו את עצמך

יום של הכרה במרות העליונה

27.....

בתקופתנו קיימת בחוגים מסויימים שאיפה לעצמאות ולאי-תלות. יש בזה מעלה, שכן מי שאינו רגיל להכפיף את עצמו והוא בלתי תלוי בהשקפת עולמו, הרי כאשר הוא משתכנע שעליו להכיר במרות עליונה - הדבר תופס אותו בדרך מעמיקה ויסודית יותר, והוא מוצא בקרבו את העוז לשנות את עצמו לגמרי ולתמיד

לא הכמות קובעת אלא האיכות

31.....

יש השואלים: אם אמת הדבר שזו תכליתה של הבריאה - איך זה ששומרי התורה והמצוות לכל דקדוקיהם עדיין אינם במספר מכריע? ואיך זה שבני-ישראל בכלל הם מיעוט קטן בין העמים? - בא ראש-השנה ומלמד: "זה היום תחילת מעשיך", העיקר אינו הכמות אלא האיכות

הביטחון נותן כוח למילוי התפקיד

35.....

הביטחון עניינו - תחושת ודאות שהקב"ה יסייע להתגבר על כל קשיי החיים, משום שהוא "אורי וישעי". מכאן הכוח לכל אחד לבצע את שליחותו בעולם הזה, ומתוך שמחה, לאחר שיתבונן שהקב"ה בעצמו בחר בו להיות שליח בעולם לעשות לו דירה בתחתונים

דווקא האדם יכול לחבר ניגודים

39.....

דווקא האדם, שהוא עצמו נברא המורכב מחלקים מנוגדים - עפר מן האדמה ונשמת-חיים - יש לו הכוח לקשר את העולם המוגבל של הגשמיות עם העולם הבלתי-מוגבל של הרוחניות, ארץ ושמים, ארציות וקדושה

להכיר את ייעודנו וסוד קיומנו

45.....

מבט בלתי משוחד ובלתי דעה קדומה על תולדות ישראל הארוכים מוכרח להביא לידי מסקנה כי קיומו של עמנו אינו תלוי בשפע חומרי או בכוח גופני. קיום עמנו תלוי אך ורק בקיום התורה והמצוות בחיי יום-יום, הן של היחיד הן של הציבור

התיקון מתחיל אצל היחיד

לא נדיר לגלות כי הימים האלה מנוצלים לנושאים כלליים ולבעיות כלל-עולמיות. שלילת דרך זו באה לידי ביטוי במצוות תקיעת שופר. השופר מלמד כי תשומת-הלב חייבת להיות מופנית קודם כול אל היחיד ואל ה'אני', וכי יש לשים את הדגש על הבאת קדושה אפילו בעניינים פשוטים ורגילים של חיי היום-יום

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ג
- שנת המאה וחמישים להסתלקות-הילולא של רבינו הזקן -

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו
שלום רב וברכה!

ימי ראש-השנה - **הימים הנוראים** שבהם מתחילה השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה - ממלאים כל לב יהודי ברגשות קודש.

תחושת 'הימים הנוראים' עמוקה בהרבה **מיראת העונש** וכדומה. בימים הנוראים מתעוררת **יראת הרוממות**, הרגשת חרדה הבאה מתוך הכרה בהתרחשותה של **הכתרת** מלך מלכי המלכים, הקדוש-ברוך-הוא, ובהשתתפות האדם בה, שזה תוכנו של ראש-השנה.

הכתרת הבורא ל"מלך על כל הארץ", שאותה בני-ישראל מבקשים ומשיגים בראש-השנה, מחדשת את הקשר **האישי של כל יהודי עם הקב"ה**, הקשר הפנימי והישיר של כל יחיד באשר הוא יחיד, ולא כחלק מן הכלל בלבד. ההכתרה מתקיימת על-ידי הבקשה האישית של כל

אבל גם במצב כזה אסור להניח לתחושת ייאוש להתגב, שכן יחד עם חרטה עמוקה על העבר והחלטה איתנה להשתנות מאכן ולהבא - שחשבון הצדק צריך לעורר - חייבים לזכור תמיד כי הטוב והקדושה - כפי שתורתנו, תורת חיים, מסבירה מה טוב ומה קדוש - הם נצחיים ובלתי ניתנים לביטול, משום שהם באים ונובעים מן הנשמה, מן הניצוץ האלוקי שבאדם, ואילו המעשיים השלילים, הלא-טובים, קשורים ונובעים מהנפש הבהמית (הבהמה שבאדם) והיצר הרע, והם מוגבלים מעצם מהותם, ולכן הם עשויים להתבטל ולהימחק.

המעשים הלא-טובים הם זמניים בלבד, ועל ידי תשובה אמיתית ונכונה ניתנים לתיקון ולניקוי.

הדברים האמורים חייבים לעורר אצל כל אחד, יהיו אשר יהיו תוצאות חשבון-הצדק שלו על השנה החולפת, תחושה של עידוד ותקווה איתנה לעתיד, בידועו שמעשיו הטובים במהלך השנה החולפת הם נצחיים, והכניסו אור בחייו, במשפחתו ובכלל ישראל, שהרי "כל ישראל ערבים זה בזה", קשורים זה לזה ומהווים יחידה אחת.

מזה מובן שאפילו אם לעיתים מתגלות תופעות המצביעות על ירידה, לא הכול נעשים חכמים יותר ויראי-שמים יותר, - הרי באמת ובפנימיות - הטוב בעולם גדל ומתחזק בכל שנה, בכל יום ובכל רגע, שכן בכל רגע מתווספות פעולות טובות.

ואפילו כאשר נראה שהלא-טוב מקבל משקל יתר, הרי זה רק באופן זמני. סוף סוף חייב הטוב להכריע והלא-טוב חייב להתבטל לגמרי, שכן בורא העולם ומנהיגו קבע שהכול ישובו בתשובה, והקב"ה, המרבה לסלוח אפילו על עבירות שחזרו ונשנו פעמים רבות, יקבל את התשובה, "כי לא ידח ממנו נידח".

הדבר מסור בידי כל יהודי לעשות את השנה הבאה לשנה שבה סיכום פעולותיו יהיה טוב מאוד - על-ידי שיפור ושינוי עצמי, והקב"ה הרוצה בתשובה, מסייע גם בזה.

וההחלטה האיתנה לעשות כן מבטיחה ביתר ודאות שתהיה לכל אחד שנה טובה ומתוקה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

חרטה עמוקה על העבר והחלטה איתנה להשתנות מאכן ולהבא: ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ב. סהמ"צ להצמח צדק מצות וידי ותשובה בתחילתו.

המעשים הלא-טובים ... ועל ידי תשובה ... ניתנים לתיקון ולהעברה: ראה יומא פ"ו, ב. תניא פ"ז.

"כל ישראל ערבים זה בזה": שבעות לט, סע"א. סנהדרין כז, סע"ב.

"כי לא ידח ממנו נידח": ע"פ שמואל ב יד, יד. וראה הל' ת"ת לאדמו"ר הזקן פ"ד ס"ג. תניא ספ"ט.

הימים הנוראים ... יראת הרוממות: בדרגא היותר נעלית כיון שנגלה כבוד הדר מלכות בחינת מלכות דאין סוף (ראה לקוטי תורה דברים מח, ב. מח, ד. מט, ד).

הכתרת ... תוכנו של ראש-השנה: כדמוכח מהבקשה בכל תפלות ר"ה (משא"כ זכרונות ושופרות) מלך על העולם, והחתימה (וכן בקידוש) מלך על כל הארץ. ובפירש"י (במחזור וויטרי) דאומרים המלך הקדוש (וגם בערבית) לפי שאמר הקב"ה תמליכוני עליכם בר"ה כדכתיב אני ה'א' וסמך ל'י' בחדש ה'ז. ולכן גם תק"ש שהיא **מצות היום** "הענין הראשון" שבו הוא ש"אנו ממליכין עלינו את הבורא" (רס"ג הובא באבודרהם).

יחיד באשר הוא יחיד: להעיר מפד"א פ"א: הלך אדם לעצמו והמליך אותו ואחריו כו'. ובמשנה סנהדרין פ"ד: לפיכך נברא אדם יחיד ללמדך כו'.

ובכמה וכמה קהילות ויחידים התפוגגה התרוממות הרוח, ולא ניכר השינוי לטובה המצופה מכל יהודי, איש או אישה, בחיים האישיים היום-יומיים.

כתוצאה מכך גם נעדרה ההטבה בחיים החברתיים.

אחת הסיבות העיקריות לכך היא, שלא ניצלו את ההתעלות ואת התרוממות-הרוח של הימים הנוראים בדרך שתחייב את **האדם עצמו**, אלא לעניינים הנוגעים **לאחרים**. לא נדיר לגלות כי הימים האלה מנוצלים לנושאים כלליים ולבעיות כלל-עולמיות. מושמעים מסרים שאינם מחייבים איש, ובוודאי לא את ארבע האמות האישיות. דרך זו משביעה את רצון הכול, ואפשר גם למצוא לה 'הצדקה', בכך שראש-השנה מקיף את הבריאה כולה, ואין בעולם מחסור בעניינים כלליים 'גדולים' הדורשים הטבה או שינוי.

הדיבורים, הלהט וקבלת החלטות תקיפות בבעיות-עולם 'נעלות' כל-כך (שברוב המקרים אין למחליטים שום השפעה בהן) - משמשים אמתלה נוחה ו'נאה' לאי-מתן תשומת-הלב ההכרחית והחיונית לחשבון-הנפש האישי ולחיי היום-יום האישיים (תחום שבו יש להחלטות השפעה מלאה).

שלילת דרך זו באה לידי ביטוי במצוות **תקיעת שופר** - המצווה היחידה שהיא **חובת היום** של ראש-השנה. במצוות תקיעת שופר אין הרכב של כמה וכמה כלי-זמר, אלא זה כלי יחיד דווקא, ואף הוא אינו כלי מוזיקלי משוכלל, המבצע יצירות מוזיקליות יוצאות מן הכלל. השופר הוא דווקא קרן פשוטה של בהמה, ו"כל הקולות כשרים בשופר". השופר מלמד כי תשומת-הלב חייבת להיות מופנית קודם כול אל היחיד ואל 'אני', וכי יש לשים את הדגש על הבאת קדושה אפילו בעניינים פשוטים ורגילים של חיי היום-יום - **ורק אחר-כך** בחיים החברתיים של היחיד בתור חלק מן הציבור וכך הלאה.

ויהי רצון שכל יהודי, איש או אישה, ובמיוחד המנהיגים הרוחניים, ינצלו את השעות הקדושות ואת התעוררות הנשמה של הימים הנוראים לא בעבור בעיות כלליות של עולם ומדינה (שככל שיהיו חשובות, אין הן מעניינים של ראש-השנה ושל עשרת ימי תשובה, לא ליחיד ולא לציבור), אלא לקריאה הדחופה של הימים האלה - הקריאה "**תמליכוני עליכם**" - קבלת הקדוש-ברוך-הוא למלך, מלך על כל אחד ואחת, וההמשך שלה - הקריאה **לתשובה**,

תשומת הלב ההכרחית ... ולחיי היום-יום האישיים: להעיר גם מקונטרס העבודה פ"ה ואילך.

כלי יחיד דוקא: שו"ע א"ח סתקפ"ו (ראה שם שו"ע אדה"ז ס"ו).

ויכל הקולות כשרים: ר"ה כו, ב.

המנהיגים הרוחניים ינצלו: ראה שו"ע אדה"ז סתק"ט סוס"ב.

אחד ואחת מאיתנו כי יקבל הקב"ה את ההכתרה, ותוך כך נוצרת ההתקשרות של "אנו עמך ואתה מלכנו".

תחושת ההכתרה באה לידי ביטוי מיוחד בתפילה: "**אלקינו ואלקי אבותינו, מלוך על כל העולם כולו בכבודך, והנשא ... וידע כל פעול כי אתה פעלתו ... ויאמר כל אשר נשמה באפו - ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל מְשָׁלָה**" - הבריאה כולה, ובייחוד האדם אשר נשמה באפו, מכירה בשלטונו ובמלכותו של הקב"ה ונכנעת לו.

התפילה מסמלת את רגש יראת הרוממות, ועמו את התוצאה הבלתי נמנעת - הנכונות והצימאון לקיום מצוות המלך.

ומשום כך, הרי למרות שימי ראש-השנה הם ראשיתם של עשרת ימי תשובה - לא נאמרים בהם תחנון ויודוי על חטאים. כי רגש ההתאחדות עם הקב"ה באמצעות ההכתרה כובש את האדם במידה כזאת שככל שיהיה גדול הצער על מעשי העבר, הוא מתבטל ברגש **יראת הרוממות** המשתלט עליו.

לאמיתו של דבר, גם **התשובה** (במשמעותה העמוקה: שיבה אל המקור) קשורה קשר הדוק עם תוכנו הפנימי של ראש-השנה, המתבטא ברעיון **ההכתרה**.

רק **לאחר** ראש-השנה באים שאר חלקי התשובה, החרטה על העבר והקבלה לעתיד, עם וידויים ו'סליחות' וכו' - כהמשך טבעי והכרחי להכתרה של ראש-השנה. הרגשת ההתקשרות וההתאחדות - המחודשות והמחוזקות - עם המלך, חייבת לעורר רצון והחלטה להיות ראוי להן, דבר המטיל על האדם לסלק את כל המפריע להתקשרות: פשעים, עוונות, ואף חטאים (בשוגג).

חייבים לומר בצער כי מפני סיבות שונות היו שנים ומקומות שבהם לא נוצלה במידה הראויה ההתעלות הרוחנית של ראש-השנה ועשרת ימי תשובה. הימים הנוראים חלפו,

הבריאה כולה: וכל העולמות כולם: עשיה יצירה בריאה אצילות (סידור האר"ז"ל).

לא נאמרים בהם ... ויודוי: שו"ע רבנו הזקן סתקפ"ד ס"ב (מזוהר, כל בו, ב"י שם), וראה שו"ע שם.

הוא **מתבטל**: דאף דתק"ש רמז שלו תשובה (רמב"ם הל' תשובה ג. ד. נתבאר בארוכה במאמר דר"ה תש"י) וימי ר"ה ג"כ מעשי"ת הם - הרי בתפלות ובקשות **העיקריות** דר"ה לא נזכר זה **כלל**. ואין בר"ה ויודוי דברים (שהוא **חיוב ומ"ע** בתשובה (רמב"ם ריש הל' תשובה) ופשיטא ד"שלא ליתן פתחון פה למקטרג" - לא יבטל מ"ע) ואין בו קרבנות תשובה וכו'. - אלא שכל ענין התשובה בר"ה הוא כדי שתתקבל **ההכתרה** (המשך ר"ה תשי"ג: רד"ה שיר המעלות ממעמקים, סד"ה טוב טעם) ולכן אין עניינה ביודיים ולא לתקן החסר (המשך ר"ה תרצ"ה פ"ה, כד) והתיקון בא "בעשי"ת הבאים לאחר ר"ה" (לקוטי תורה דברים מט, ד). ואדרבה "לכאורה מה ענין בניה אל ר"ה, אך הבניה ... בעינין למיהווי קדם מלכא" (לקוטי תורה שם נה, ד). וה"תודה בלחש" הוא ג"כ ענין געגועים (לקוטי דיבורים עמ' 102). ואכ"מ.

התשובה ... שיבה אל המקור: לקוטי תורה ר"פ האזינו.

רק **לאחר** ראש-השנה: ראה תורת הבעש"ט עה"פ כי לולא התמהמונו (קובץ מכתבים תהלים).

מלך ישראל וגם מלך העולם

כל החגים והמועדים קשורים באירועים בתולדות ימי עם-ישראל ובניסים שקרו לו. יוצא מן הכלל הוא ראש-השנה, הקשור בבריאת האדם ובבריאת הטבע. על יהודי לפעול שגם הטבע והעולם כולו יכירו במלכותו של הקב"ה

תפילה, צדקה, דברים שביצועם חייב להתחיל אצל כל אחד ואחד, וממנו עצמו, ואחר-כך מסביב לו, בקהילתו והלאה.

ושהתעוררות הרוחנית והתחייה של הימים האלה יאירו ויקיפו את כל ימות השנה, ויביאו לקשר מעמיק יותר של כל יהודי עם הקדוש-ברוך-הוא, קשר שיתבטא בחיי יום-יום על-פי התורה האלוקית ומצוותיה האלוקיות. השינוי לטובה בחיים הרוחניים יביא ודאי שינוי לטובה בחיים הגשמיים, שתהיה זו שנה מבורכת בכל המובנים.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה

מנחם שניאורסאהן

ב"ה, יום ב' פ' נצבים-וילך
ח"י אלול, ה'תשמ"ו

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו
שלום וברכה!

בעומדנו בימים האחרונים של השנה, ובפרט ביום הסגולה ח"י אלול, יום ההולדת של הבעל-שם-טוב ושל אדמו"ר הזקן, בעל התניא והשולחן ערוך,

יום ב' פ' נצבים-וילך: להעיר מהשיעור-חומש דיומ זה (נצבים ל, ו): (ומל ה' אלקיך) את לבבך ואת לבב (זרעך) - ר"ת אלול (בעל הטורים עה"פ. אבודרהם סדר תפלת ר"ה (בשם הדרשנים). ב"ח לטור או"ח סתקפ"א (ד"ה והעבירו). ראשית חכמה שער התשובה פ"ד (ד"ה עוד - קטנו, ב). ש"ח ריש מס' ר"ה (ריג, א). לקוטי תורה ראה יט, א, לג, ד) - ענין התשובה (ראה גם לקוטי שיחות חכ"ט ע' 273). (ומרמוז בזה גם ענין התפלה - אגרת הקדש ס"ד).

פ' נצבים-וילך: להעיר אשר השבת (השלמות) של שבוע זה הוא "שבת מברכים חודש תשרי" - ראה תורת הבעש"ט בזה (היום יום" כ"ה אלול. כתר שם טוב - הוצאת קה"ת - הוספות סי' לא. וע"נ).

ח"י אלול: התחלת י"ב ימים האחרונים דחודש (אלול -) החשבון דשנה העוברת, מתאימים לחדשי השנה, וח"י אלול - לחשבון חודש תשרי העבר (ספר השיחות ה'תש"ג ע' 177. שם ע' 179).

אלול: הראשי-חיבות בתיבה זו - ראה לקוטי שיחות ח"ט ע' 297 ואילך. חכ"ד ע' 177. שם ע' 14-31. לקוטי שיחות חכ"ט ע' 75-272. וש"נ. **ביום הסגולה:** להעיר, אשר ח"י אלול נקרא "יום טוב", "מועד", "יום הבהיר", "יום הזך והבהיר" ו"יום הקדוש" - ספר השיחות ה'תש"א ע' 105. ה'תש"ב ע' 133. ה'תש"ג ע' 90. שם ע' 140 ואילך. שם ע' 188. לקוטי דיבורים כרך ג' ע' 946 ואילך. ספר השיחות ה'תש"ה ע' 122 ואילך. ועוד.

ח"י אלול, יום ההולדת של הבעל-שם-טוב ושל אדמו"ר הזקן: שני המאורות הגדולים, הבעש"ט בשנת נח"ת (ראה לקוטי דיבורים כרך א לא, א ואילך. ספר השיחות ה'תש"ג ע' 164. שם ע' 188) ורבינו הזקן בשנת קה"ת (ראה ספר השיחות שם ע' 188) - ספר השיחות שם ע' 141 ואילך. וראה לקוטי שיחות חכ"ד ע' 178 ואילך, ובהנסמן שם. ולהעיר, שיום הולדת הבעש"ט היה ביום ב' (ספר השיחות שם), כבקביעות שנה זו.

יום ההולדת: בענין יום הולדת של צדיקים - ראה בארוכה לקוטי שיחות ח"ה ע' 86 שולי הגליון להערה 1. וש"נ. וראה ג"כ בענינו (ח"י אלול): ספר השיחות ה'תש"ג ע' 89 ואילך. שם ע' 186. נתבאר בארוכה בלקוטי שיחות חכ"ד שם.

בעל התניא והשולחן ערוך: ראה לקוטי שיחות ח"ז ע' 36 ואילך ובהערה 14 שם.

של הימים האלה יאירו ויקיפו את כל ימות השנה: וכמו ראש (השנה) המחיה ומנהיג את כל האברים (ימי השנה) (עטרת ראש בתחילתו). **בחיים הגשמיים:** כי הדין בר"ה לענייני עוה"ז (הרמב"ן הובא בהגמ"י פ"ג מהלכות תשובה. לקוטי תורה דברים נט, ב). וגם זה תלוי בהכתרה וכו' כי ע"ז נמתקים כל הדינין, ובאור פני מלך חיים (לקוטי תורה במדבר עב, ב).

נוסף על כך יש לכל אלה עוד קו משותף: הם קשורים כולם באירועים מרכזיים בדברי הימים של העם היהודי, הן אירועים שהם למעלה מדרך הטבע, הן אירועים טבעיים. אבל ענין זה עצמו מעניק לכל אחד משלושת הרגלים את אופיו המיוחד: חג הפסח הוא החג של יציאת מצרים ועם זה "חג האביב"; חג השבועות הוא חג מתן-תורה ועם זה "חג הקציר"; חג הסוכות - "כי בסוכות (ענני הכבוד) הושבתי את בני ישראל" - הוא תזכורת על היחס ההשגחתי המיוחד של הקב"ה לעם ישראל, ועם זה הוא "חג האסיף"; יום הכיפורים קשור במתן הלוחות השניים והוא היום שבו בני-ישראל עושים תשובה על חיי היום-יום של כל השנה, יום שהקב"ה קבע ליום של "סלחתי" ו"כדברייך". ואפילו יום השבת, שראשיתו שבת בראשית, הוא יום של "זכר למעשה בראשית" וגם - "זכר ליציאת מצרים".

יוצא מן הכלל הוא ראש-השנה. חג ראש-השנה הוא יום-טוב של יהודים ויום-טוב יהודי ("שתמליכוני עליכם"), אבל עם זה אין הוא קשור, לכאורה, עם אירוע המיוחד לעם ישראל, וגם לא בנס שלמעלה מדרך הטבע, אלא אדרבה, בבריאת הטבע.

ראש-השנה מוגדר "יום הזיכרון". עניינו של יום הזיכרון הוא, כפי שאומרים בתפלת מוסף של ראש-השנה: "זה היום תחילת מעשיך, זיכרון ליום ראשון, כי חוק לישראל הוא כו' ועל המדינות בו יאמר כו' ובריות בו ייפקדו" - ביום הזה נקבע מה יקרה בכל המדינות של **העולם כולו**, וכך גורל כל הנבראים הפרטיים.

"חג האביב": ראה בא יג, ד. משפטים כג, טו. תשא לד, יח. ראה טז, א.

"חג הקציר": משפטים שם, טו.

"כי בסוכות ... בני ישראל": אמור שם, מג.

בסוכות (ענני הכבוד): סוכה יא, סע"ב. מכילתא עה"פ בא יב, לו. הנחומא עה"פ שם (סי ט). מכילתא עה"פ בשלח יג, כ. תנ"כ עה"פ אמור שם. תיב"ע, ת"א ופרש"י עה"פ אמור שם. תושי"ע (דאדמו"ר הזקן) א"ח הל' סוכה סתרכ"ה.

"חג האסיף": משפטים שם. תשא שם, כב.

יום הכיפורים ... הלוחות השניים: ראה תענית כו, ב (במשנה ובפרש"י). שם ל, ב.

יום הכיפורים ... עושים תשובה: והוא "קץ ומחילה וסליחה לישראל" - רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ז.

ליום של "סלחתי" ו"כדברייך": פרש"י תשא, לג, יא. עקב ט, יח. וראה הנסמן בלקוטי שיחות חכ"ד ע' 570 הערה 10.

השבת ... "זכר למעשה בראשית" וגם - "זכר ליציאת מצרים": ראה מו"ח ח"ב פל"א (הובא ברמב"ן עה"פ ואתחנן ה, יב). חינוך מצוה לב. וראה שער הכולל (להרא"ד לאוואט) פ"ז סכ"ט.

"זכר למעשה בראשית": ראה יתרו כ, יא (ובתפלות שבת פיסקא "ישמחו במלכותך". ובקידוש דשבת: זיכרון למעשה בראשית).

"זכר ליציאת מצרים": ראה ואתחנן ה, טו (ובקידוש דשבת).

"זכר ליציאת מצרים": ב' אופנים בזה: באופן כללי - והוא בכל המצוות (גם ב"ה - כמפורש בהקידוש ובכללות התפלות ובשבת כמפורש בקידוש) ובאופן מיוחד ואינו בשבת דדברות הראשונות ולא בתפילות דשבת. וי"ל דגם לא בהיחוד דר"ה ככפנים המכתב. וי"ל דוגמא לדבר: בראשית ברא (כל העולם, כולל כל אומות העולם) בשביל ישראל שנקרא ראשית ואח"כ נחלקים - העולם וכו' וישראל.

חג ראש-השנה ... ויום-טוב יהודי: להעיר מתור"כ עה"פ אמור כג, כד: בני ישראל מקרא קודש ואין הגויים מקרא קודש. ובפירושו הראב"ד שם: ... והכי פירושו "אע"ג דבראש-השנה גויים וישראל נידונין בו, סד"א ליהו נמי גויים בכלל מקרא קודש ותקיעת שופר, להכי כתב רחמנא בני ישראל.

"שתמליכוני עליכם": ר"ה טז, א. לד, ב.

יום הזיכרון: כן נקרא בתפלות ובקדוש דר"ה (ולפי נוסח חב"ד - גם בברכת הדלקת נר יו"ט דר"ה). וראה אמור כג, כד: בחודש השביעי באחד לחודש יהיה לכם שבתון זיכרון תרועה. - ולהעיר לקביעות שנה זו מירושלמי (ר"ה פ"ד ה"א) **דזיכרון** תרועה הוא כשחל בשבת - דאז אין תוקעין מן התורה (משא"כ לבבלי ר"ה (כט, ב) שהוא רק אסמכתא).

ודאי זה הזמן המתאים להתבונן במשמעותו של ראש-השנה, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, ובמיוחד בנקודה המרכזית של ראש-השנה, שהוא יום **הכתרת המלך** - הכתרת בורא העולם "למלך ישראל" ול"מלך על כל הארץ", מלך ושלט מוחלט של עם ישראל, של כל העולם כולו ושל כל אחד ואחד בפרט.

והרי ענין ההכתרה הוא - לקבל את **מלכותו ברצון**, שכל אחד ואחד יקבל עליו בכל ליבו את **עול מלכותו**, עם **עול המצוות** של המלך.

מכיוון שכל עניני התורה והמצוות, ובכללם הימים הטובים, הם אין-סופיים, בהיותם קשורים עם האין-סוף האמיתי ברוך-הוא, ובמיוחד שלכל יום-טוב יש ענינים בלי סוף, הן בדברים הכלליים שבכל הימים-טובים, כמו איסור מלאכה, קדושה, שמחה וכו', הן בדברים שבהם כל יום טוב מתייחד מן האחרים, כמו 'מצוות היום' של חג המצות - מצה וכדומה; קביעות הימים-הטובים בימי השבוע או ביום השבת וכו',

על-כן הכרחי, כמובן, להצטמצם לנקודה אחת או שתיים, עם ההוראות הנובעות מהן בקשר למעשה בפועל, שכן "המעשה הוא העיקר". נתעכב אפוא כאן על נקודה מסויימת שבה ראש-השנה שונה מכל שאר הימים-טובים ובאופן בולט, כפי שיוסבר להלן, לאחר ההקדמה הבאה.

כידוע, הימים-טובים (והימים הנוראים), וכן השבת, מוכתרים בתורה בתואר "מקראי קודש", ובהגדרה זו יש להם כל הענינים המשותפים, כאמור.

בנקודה המרכזית של ראש-השנה ... הכתרת המלך: ראה לקוטי שיחות חכ"ד ע' 621 הערה ד"ה אלגעמייע נקודה וד"ה הכתרה ... מיט תקיעת שופר (שם ע' 622).

"למלך ישראל": תפלת מוסף דר"ה (ברכת מלכות) מישיעיהו מד, ו.

ול"מלך על כל הארץ": נוסח תפלת העמידה דר"ה (חתימת ברכת "אלוקינו כו' מלך כו"). וכן בקידוש ובברכת ההפטורה.

לקבל את מלכותו ברצון: ראה אור התורה ר"ה ע' ארצה-ו. שם ע' אשמא-ב. ד"ה מן המיצר תר"ס. יו"ט של ר"ה תש"ג פ"ב ובכ"מ. מקומות שנסמנו בלקוטי שיחות חט"ו ע' 237 הע' 60.

עול מלכותו, עם עול המצוות: דקבלו מלכותי תחילה ואח"כ אגזור עליכם גזירות (ראה מכילתא (ויל"ש) עה"פ יתרו כ, ג. פרש"י עה"פ אחרי יח, ב. וראה המשך יו"ט של ר"ה תש"ג (ספר המאמרים תש"ג) פכ"ו). וראה ברכות יג, א (במשנה): שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואח"כ מקבל עליו עול מצוות.

שכל עניני התורה והמצוות ... הם אין-סופיים: ראה תהלים קיט, צו: רחבה מצותך מאד (ובמפרשים). וראה יהל אור להצמח צדק עה"פ (ע' תנא). אור התורה בראשית (כרך ג) תקה, ב ואילך. לקוטי אמרים להרב המגיד (הוצאת קה"ת) סקע"ט (מו, סע"ג ואילך).

"המעשה הוא העיקר": אבות פ"א מ"ז. תקוני זהר תני"ב (פז, סע"א). ת"ס (צג, ב). ת"ע (קלג, ב. קלד, א).

הימים-טובים ... "מקראי קודש": אמור כג, ב. ד. לו. ולהלן שם כו"כ פעמים "מקרא קודש".

וכן השבת: רמב"ן עה"פ שם, ב.

דבר-מה לפנינו וגם לאחר מכן, ולפני שאנו עומדים לעשות ענינים אחרים, אנו אומרים: **"אלקינו, מלך העולם"**.

כל הבריאה - "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו", וכל יהודי בפרט מצווים "לעשות לו יתברך דירה בתחתונים" (לעשות להקב"ה דירה בעולם הגשמי הנחות), וכפי שאנו אומרים בתחילת התפילה: **"הודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו"**.

את זאת מלמד אותנו ראש-השנה. צריך להיות "תמליכוני עליכם", "מלך ישראל", אבל לאחר מכן באה התפילה (וההשתדלות): **"מלוך על העולם כולו בכבודך"**.

תכלית הבריאה היא אשר (לא רק אנו בני-ישראל, אלא גם) כל העולם, כל האנושות, כל בני האדם, ויתרה מזו - כל הבריאה, **הטבע**, יכירו שבורא העולם הוא **מלך על כל הארץ**.

ואף שהשלמות המוחלטת תתגשם רק באחרית הימים, כאשר יקויים: "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר" (= כל האנשים ואפילו בעיני בשר), אבל חייב להיות הקיום של "אני נבראתי לשמש את קוני" על ידי מעשינו ועבודתנו עתה גם בתוך העולם, בכל מקום שאליו אפשר להגיע. ומעשינו ועבודתנו בזמן הגלות הם גם הכנה לאחרית הימים, לגאולה השלמה.

כל אחד וכל אחת צריכים וחייבים להתעורר ולהכין את העולם שמסביבנו למלכות ש-ד-י, על ידי שישמשו דוגמה חיה, וגם על-ידי שידברו ויפעלו עם הסביבה הכללית.

במילים פשוטות: להפיץ את הכרת וידיעת "יסוד היסודות ועמוד החכמות", שיש בורא עולם, ושהוא "בעל הבית לבירה זו", ושכל שנה, ביום שאנו היהודים חוגגים את ראש-השנה - זה יום הדין בשבילנו, ובעבור כל העמים והמדינות ובעבור כל אדם במיוחד, כפי שצוין לעיל, **"יום הזיכרון" במלוא היקפו**.

"כל מה שברא הקב"ה: אבות 99:1 - סיום הפרק שאומרים תמיד בשבת שלפני ר"ה - לפי הנהגין לומר פרקי אבות בכל שבתות הקיץ. **"לעשות לו יתברך דירה בתחתונים"**: ראה תנחומא נשא טז. במדבר פ"ג, ג. ו. תניא פל"ו.

בתחילת התפילה: **"הודו: דברי הימים-א טז, ח. תהלים קה, א.**

התפילה ... **"מלוך ... בכבודך"**: תפילת העמידה דר"ה.

"ונגלה ... בשר": ישעיהו מ, ה. וראה תניא שם. שער האמונה פכ"ד ואילך.

"אני נבראתי לשמש את קוני": משנה וברייאתא סוף מס' קידושין.

ומעשינו ועבודתנו בזמן הגלות ... **הכנה ... לגאולה**: תניא רפ"ז.

העולם ... ש-ד-י: בתפלת וע"כ נקוה (נתקנה על-ידי יהושע בן נון בכיבוש אי"י - ראה כלבו סי' טז. תשובת הגאונים שערי תשובה סי' מג שער הכולל פ"א. אוצר התפילות במקומו).

"יסוד היסודות ועמוד החכמות": הרמב"ם ריש ספרו (והל' יסודי התורה). וראה בארוכה "הדרן" על הרמב"ם (קה"ת, י"א ניסן תשמ"ה). לקוטי שיחות חכ"ו ע' 114 ואילך.

ושהוא **"בעל הבית לבירה זו"**: ראה ב"ר רפ"ל ט.

ראש-השנה הוא היום שבו נברא אדם הראשון, ואף-על-פי שאדם הראשון היה האחרון בנבראים ונברא ביום השישי של מעשה בראשית, מוגדר היום כ"תחילת מעשיך", משום ש"סוף מעשה במחשבה תחלה": האדם הוא המטרה הסופית, והכוונה והתכלית של הבריאה כולה, וכל הברואים הקודמים נבראו כדי לשרת את "בחיר הנבראים". שכן רק האדם יכול להשלים את הבריאה, ועל-ידי האדם - כאשר הוא השיג את שלמותו - מגיעים כל הנבראים הקודמים - הדומם, הצומח והחי - ומתרוממים אל שלמותם הם (על-ידי שהם משרתים את האדם ומסייעים לו בהישגיו).

אולם שלמותו של נברא, גם כשהנברא הוא אדם הראשון, שהוא יציר כפיו של הקב"ה, אינה יכולה להיות מושלמת. עד אשר - באותו יום שבו נברא - קרא אדם הראשון ל"כל הבריות", **"לכל הבריאה כולה"**: "בואו נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני ה' עושנו". הם עשו כן ואז (בו ביום) נעשה "ה' מלך גוי, תיכון תבל בל תמוט" - שאז הושגה השלמות של אדם הראשון ושל כל הבריאה.

ושוב אל תחילת המכתב:

כבר הוזכר תחילה, והוסבר ביתר הרחבה בהזדמנויות רבות, שענין "הכתרת המלך" הוא - לחדש ולחזק מדי שנה, בראשית ("ראש") השנה, את ההתקשרות אל הקב"ה על-ידי מילוי ציוויו ובקשתו: **"שתמליכוני עליכם"**. בזה גם קשור, ומזה שואבים יהודים כוח מחודש, שכל יהודי מכריז מדי יום, מיד עם היקיצה בבוקר: **"מודה אני לפניך מלך"**, וכך עשרות פעמים בכל יום, בברכות שאנו אומרים בחיינו היום-יומיים, הברכות הנאמרות קודם שאנו מכניסים

ראש-השנה הוא היום וכי: בהבא להלן ראה לקוטי שיחות חכ"ד ע' 627; שם ע' 643; מכתב ח"י אלול ה'תשמ"ה, ובהערות שם (לקוטי שיחות חכ"ט ע' 515 ואילך [בחוברת זו - לקמן עמ' 39 ואילך]).

ש"סוף מעשה במחשבה תחלה": פיוט "לכה דודי" ("לקראת שבת").

האדם הוא המטרה הסופית, והכוונה והתכלית של הבריאה כולה: ראה ספר המאמרים תרכ"ז ע' שט ואילך. לקוטי שיחות חכ"ד ע' 627 הערה ד"ה דער מענטש.

"בחיר הנבראים": ראה בהנסמן בלקוטי שיחות שם.

ועל-ידי האדם ... מגיעים כל הנבראים הקודמים ... ומתרוממים: ראה עיקרים מ"ג פ"א. קונטרס ומעין מ"א פ"ג. ספר השיחות תורת שלום ע' 243. לקוטי שיחות חכ"ד ע' 643. מכתב ח"י אלול ה'תשמ"ה (לקוטי שיחות חכ"ט ע' 515 ואילך [בחוברת זו - לקמן עמ' 39 ואילך]).

יציר כפיו של הקב"ה: ראה ב"ר פכ"ד, ה. קה"ר פ"ג, יא (ב).

קרא אדם הראשון: פדר"א פ"א. זחר ח"א רכא, ב. ח"ג ס"פ אמור. וראה גם תקוני זחר תנ"ו (צ, ב).

"בואו ... עושנו": תהלים צה, ו.

"ה' מלך ... בל תמוט": תהלים צג, א. וראה פדר"א שם.

"ראש": כידוע הטעם דנקרא **"ראש-השנה"** (ולא תחילת השנה) - לקוטי תורה תבוא מא, ג. נצבים מז, א. ר"ה נה, א. עטרת ראש שער ר"ה בתחלתו. ובכ"מ.

מיד עם היקיצה בבוקר: סידור אדמ"ר הזקן (קודם מודה אני). וכ"ה בשו"ע אדמ"ר הזקן או"ח ס"א ס"ה. מהד"ב שם ס"ו.

כל אדם יכול לשנות את העולם

לאדם אחד ויחיד האפשרות להביא את הבריאה כולה לתכליתה ולשלמותה, כשם שאדם הראשון עשה זאת מיד לאחר בריאתו, ביום ראש-השנה הראשון. ראש-השנה מעניק כוחות למילוי התפקיד, משום שביום זה מתחדשת הבריאה כולה, מתחילה שנה חדשה, עם כוחות מחודשים

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ד

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו
שלום רב וברכה!

ראש-השנה נקבע על-ידי הבורא - לא ביום שבו נברא העולם בכלל, אלא ביום שבו נברא האדם - אדם הראשון.

הסבר הדבר:

בבריאת האדם לא רק שהסתיימה כל מלאכת הבריאה של ששת ימי בראשית, אלא שבזה היא אף באה לידי שלמות ומילוי.

בכך הושגה שלמות הבריאה - לא רק מפני שהאדם הוא היצור הנעלה ביותר, אלא יחד עם זאת גם מפני שהאדם הוא היצור המסוגל, והצריך, ומי שעתיד בסופו של דבר להביא את כל שאר חלקי הבריאה לשלמותם הם.

הסבר הדבר: בקצרה ובאופן אחר קצת - ראה מכתב לר"ה תשי"ד, תשט"ז (בחוברת זו - לעיל עמ' 5).

אף באה לידי שלמות: בחדא"ג מהרש"א (ר"ה כז, א): כאילו לא נברא שום דבר קודם בריאת אדם. ועיין המשך זה היום דשנות תש"ד, תש"ט.

להביא את כל שאר: ראה ב"ר (פ"א, ו): כל מה שנברא בו צריכין עשייה. בלקוטי תורה נשא כו, ב.

ויהי רצון שכל אחד ואחת בתוך כלל ישראל יפעל בכל האמור, ושתקויים בקרוב ממש התפילה בספר תהילים של דוד מלך ישראל: "הראנו ה' חסדך, וישעך תתן לנו" (עד שבמהרה בימינו ממש) "לשכון כבוד בארצנו", ונזכה כולנו להכרתה המלאה של "והיה ה' למלך על כל הארץ" - "והיתה לה' המלוכה" (שהכול יכירו במלכותו של הקב"ה), בגאולה האמיתית והשלמה על-ידי משיח צדקנו.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור

ולכתיבה וחתימה טובה

לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

"הראנו ... בארצנו": תהלים פה, ח"י"ד. וראה הערות למכתב י"א ניסן שנה זו בסופו (הגדה של פסח עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים (קה"ת, תנש"א) ע' תשפ"ו). שיחת כ"ו ניסן (בהיחידות) ושבעה עשר בתמוז שנה זו.

"והיה ה' למלך על כל הארץ": זכריה יד, ט.

"והיתה לה' המלוכה": עובדיה א, כא. וראה רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

ולכתיבה וחתימה טובה: ראה מטה אפרים סתקפ"א ס"ט (מלקוטי מהר"ל הל' ימים הנוראים): נוהגין כשכותב אדם לחבירות אגרת כו מן ר"ח אלול כו רומז לו כו שיוזכה בימי הדין הבאים לטובה להיות נכתב ונחתם בספר חיים טובים. וראה לקוטי לוי יצחק - אגרות ע' רי: שאם שבפרט הכתיבה היא בר"ה והחתימה ביוה"כ כו אך בכלל הן הכתיבה והן החתימה נעשית בר"ה כו. ולהעיר מר"ה טז, ב. " ... בר"ה ... צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים".

ולהעיר מענין הסליחה - דלכאורה פשוט שיום סליחה הוא יוה"כ"פ - ובכ"ז בכמור"ל שמתחילה (מופקדת) וכי בר"ה (יל"ש תהלים קל, ד רמז) תתפא קרוב לסופו). פסיקתא פיסקא ולקחתם לכם (בהוצאת באבער - קפג, ב). וראה גם ויק"ר פ"ל, ז. קה"ר פ"ט, ז. ועוד). וראה אור תורה להרב המגיד קב, ג-ד (בהוצאת קה"ת תש"מ ואילך - סתי"ח). יהל אור להצמח צדק תהלים שם (ע' תקב). ובספר המאמרים תר"ל ד"ה את ה' האמרת היום (ע' חצר): אף שעיקר הסליחה נא' ביוה"כ"פ, אך מ"מ הסליחה מתחלת בר"ה, וכמ"ש רז"ל במד"ר ע"פ כי עמך הסליחה למען תורא הסליחה מופקדת עמך מר"ה עד יוה"כ"פ, והיינו שהסליחה מתחלת מר"ה, ומה שהיא מופקדת עד יו"כ"פ זהו למען תורא, כדי שיהיה בחינת יראה ויגיע לבחינת תשובה כו.

לשנה טובה ומתוקה: להעיר: בטור א"ח סתקפ"א (ורמ"א שם ס"א), שבלייל ר"ה ריגילין לאכול ... תפוח מתוק בדבש לומר תתחדש עלינו שנה מתוקה. וכ"ה בשו"ע אדמו"ר הזקן שם. אבל בסידור האריז"ל ובסידור אדמו"ר הזקן: שנה טובה ומתוקה (ראה לבוש א"ח סתקפ"א, ג). וראה לקוטי לוי יצחק - אגרות ע' שיא ואילך.

ראש-השנה - מעניק כוחות למילוי התפקיד, משום שביום זה מתחדשת הבריאה כולה, מתחילה שנה חדשה, עם כוחות מחודשים, כביום ראש-השנה הראשון.

וכפי תוכן וסדר **התפילה** שבראש-השנה - והרי עצם הבקשה מוכיח כי מילוי הבקשה אפשרי וכי **תפילה** זו מסוגלת לעשות זאת - שכל **יחיד** מבקש בכל תפילה של ראש-השנה:

"מלוך על העולם כולו ... וידע כל פעול כי אתה פעלתו" - ששלטון הקב"ה יוכר **על העולם כולו**, עד שכל פעול ויצור ידע כי הקב"ה הוא יוצרו.

היו זמנים בהם הרעיון האמור - שכל אדם מסוגל לשנות את העולם - עורר ספקות והיו דרושות לכך הוכחות וביסוסים וכו'.

אך בתקופתנו זו אין צורך, למרבה הצער, לחפש הוכחות רבות כדי לשכנע שבלעדי הקב"ה, שהוא מלך העולם ו"ה' מלך ... תיכון תבל בל תימוט" (=מלכותו מכוננת את התבל שלא יתמוטט) - עלול אדם יחיד להרוס, ישמור ה', את כל העולם.

אם כך בצד שהוא היפוכו של הטוב - ודאי אפוא שבצד הטוב מסוגל אדם יחיד לפעול במידה מרובה פי כמה וכמה, שכן לאמיתו של דבר, הבריאה היא טובה בפנימיותה, ולפיכך היא נוטה יותר לטוב מאשר להיפוכו.

יעזור ה' **לכל אחד ואחת** לקבל ביום ראש-השנה החלטות איתנות ברוח ראש-השנה, כאמור, ולקיים בפועל החלטות אלה בכל יום מימי השנה הבאה,

- את "נשתחוה" לפני ה', המתבטא בכל הענינים של החיים היום-יומיים על-ידי קיום מצוות ה' - עד "בכל דרכיך דעהו", - והחלת דבר זה גם בעולם שמסביב,

וידע: ראה תניא ספ"ג.

כל פעול: עולם העשיה (סידור הארז"ל).

ה' מלך: אמרו אדם ביום שנברא כשהמליך אותו וכל הבריות אחריו (פדר"א פ"א).

מסוגל אדם יחיד: להעיר מקידושין מ, ב.

במדה מרובה פי כמה וכמה: ראה יומא לח, ב.

הבריאה היא טובה: בראשית א, לא. וראה מו"נ ח"ג פכ"ה (ופי"ג).

"בכל דרכיך דעהו": ראה טושו"ע א"ח סרל"א.

דבר זה מושג כאשר האדם מנצל במידה **מלאה** את כל כוחותיו שלו ואת כל כוחות הטבע - הן בעולם ה'דומם', הן בעולם ה'צומח' הן בעולם ה'חי' - לשם הטוב ולשם הקדושה, שכן בכך מגיע כל נברא, והבריאה בכללה, לידי התאמה עם רצון הבורא.

בריאת האדם מתייחדת, בין השאר, בכך שהאדם "נברא **יחיד**", בניגוד לנבראים אחרים שנוצרו במספרים גדולים.

דבר זה מורה ומדגיש כי לאדם **אחד ויחיד** האפשרות להביא את הבריאה כולה לתכליתה ולשלמותה, כשם שאדם הראשון עשה זאת. מיד לאחר בריאתו, ביום ראש-השנה הראשון - אדם הראשון דרש ואף השיג שכל ברואי עולם יכירו בשלטון הבורא, מתוך הכרזה:

"בואו נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני ה' עושנו" -

על-ידי "נשתחוה", על-ידי התבטלות עצמית, ורק על-ידי כך - מסוגל הנברא להתאחד ולהתייחד עם הבורא, ובכך להשיג את השלמות הרמה ביותר.

וחכמינו, זיכרונם לברכה, מלמדים אותנו כי מאדם הראשון אנו לומדים ויודעים זאת לגבי **כל** אדם: "לפיכך נברא האדם יחיד, ללמדך ... נפש אחת ... כאילו ... עולם מלא".

כלומר, כל יהודי, גם בזמננו, בכל מקום ומצב שבו יימצא - יש לו האפשרות המוחלטת (ומתוך כך גם החובה) להתרומם להגיע לדרגה העילאית ביותר של שלמות, ולהחיל אותה גם ב'עולם מלא' - בבריאה כולה.

ראש-השנה - יום בריאת האדם הראשון והיחיד - מזכיר לכל יהודי את התפקיד האמור.

ראש-השנה - מגלה את אי האמת בתירוצים של מי שאינם ממלאים את תפקידם, בטענה ש"בלתי אפשר לשנות את העולם", או ש"לא קיבלו מהוריהם את החינוך וההכשרה המתאימים לכך", או ש"העולם גדול כל-כך ואילו הוא בודד, ומה ביכולתו להועיל?".

לידי התאמה עם רצון: ראה אבות ספ"ו. יומא לח, א.

"נברא יחיד": משנה סנהדרין ספ"ד.

אדם הראשון ... מיד: זהר ח"ג ס"פ אמור. וראה ג"כ פרד"א פ"א.

אי האמת: להעיר ג"כ מרמב"ם הל' תשובה פ"ה, וא"ו. קונטרס ומעין מאמר יג ואילך.

אתה 'עולם מלא' וגם הזולת

בראש-השנה נשלמה מלאכת הבריאה בבריאתו של האדם, שנברא 'יחיד'. מאחר שכל אחד ואחד נברא על-ידי בורא עולם אחד, וכל אחד ואחד הוא עולם מלא, כמוך-עצמך, לפיכך עליך לאהוב כל אחד ואחד כמו את עצמך

לפי תוכנו של ראש-השנה, שאינו התחלת השנה בלבד, אלא בעיקר הראש של השנה, וכשם שהראש מנהיג כל איבר של הגוף כולו, כך צריכות החיות וההחלטות של ראש-השנה למלא ולהנהיג את כל ימי השנה.

ואז הגוף (השנה) כולו - נעשה בריא בכל המובנים.

בברכה לכתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה.

מנחם שניאורסאהן

ב"ה, יום שני פ' נצבים-וילך,
ח"י אלול, ה'תשמ"ב

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו
שלום וברכה!

בעמדנו ביום הסגולה שבחודש הסגולה, ח"י אלול,

והלוא החודש כולו, ובמיוחד שנים-עשר הימים האחרונים של החודש, החל מח"י אלול,

יום שני פ' נצבים-וילך: להעיר מהשיעור-חומש דיוס זה (נצבים ל, ו): (ומל ה' אלקיך) את לבבך ואת לבב (ורעך) - ר"ת אלול (בעל הטורים עה"פ: אבודרהם סדר תפלת ר"ה. ב"ח או"ח סתקפ"א ד"ה והעבירו) - תשובה (ומרומז בזה גם ענין התפלה - אגרת הקדש ס"ד).

פ' נצבים-וילך: להעיר, אשר שבת פ' נצבים (וילך) היא "שבת מברכים חודש תשרי" - ראה תורת הבעש"ט בזה - "היום יום" כה אלול (ע' א). כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות ס"י לא.

ח"י אלול: יום הולדת את שני המאורות הגדולים: הבעש"ט (בשנת נח"ת) ורבינו הזקן (בשנת קה"ת) - ספר השיחות תש"ג ע' 141 ואילך. ולהעיר, שיום הולדת הבעש"ט היה ביום ב' (ספר השיחות שם), כבקביעות שנה זו.

שבחודש הסגולה: כמובן מהר"ת שלו (ראה מ"מ דלקמן). וראה ליקוטי תורה להאריז"ל פ' תצא סד"ה והיה אם. והוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים (ד"ה אני לדודי בלקוטי תורה פ' ראה. סידור, אור התורה וספר המאמרים היש"ת). וראה טור או"ח ר"ס תקפ"א. ובפנים יפות (לבעל הפלאה) פ' אחרי ד"ה ביד איש עתי דהם ימי כפרה על כל השנה ונרמז במשנה (כתובות נז, א) נותנין לבתולה (אלול שמזלו בתולה) י"ב חודש.

שבחודש הסגולה ... כתיבה וחתומה טובה: ראה מטה אפרים סתקפ"א ס"ט (מלקוטי מהר"ל הל' ימים הנוראים): נוהגין כשכותב אדם לחבירו אגרת כ"י מן ר"ח אלול כ"י רומז לו כ"י שזיכה בימי הדין הבאים לטובה להיות נכתב ונחתם בספר חיים טובים.

אלול: הראשי תיבות בתיבה זו - ראה לקוטי שיחות ח"ט ע' 297 ואילך. חכ"ד ע' 177. שיחת ח"י אלול תשל"ט בתחלתה (נדפסה בלקוטי שיחות חכ"ד ע' 313). וש"נ.

ובמיוחד שנים-עשר הימים האחרונים של החודש: כידוע, ש"יב ימים האחרונים דחודש אלול, חודש החשבון דשנה העוברת (ראה בהנסמן לעיל בהערה ד"ה שבחודש הסגולה), מתאימים ל"ב חדשי השנה, וח"י אלול - לחשבון חודש תשרי העבר (ספר השיחות שם ע' 177. ע' 179).

החל מח"י אלול: ראה לקוטי דיבורים כרך ג' ע' 946. ספר השיחות תש"ה ע' 122: א) ח"י אלול הוא היום שהביא ומביא אהבה באלול. ב)

ה'ראש': עטרת ראש בתחלתו.

אחד הפרטים שבהם בריאת האדם שונה באופן בולט מבריאת שאר הנבראים הוא שהאדם נברא **יחיד**: א) 'יחיד' - לא כשאר הנבראים, הן בעולם בעלי-החיים הן בעולם הצמחים, שנבראו זוג-זוג. ב) 'יחיד' - יחיד בסוג, סוג ה'מַדְבָּר', שלא כסוג החי והצומח שנבראו מלכתחילה באלפי-אלפי מינים.

מובן שהתורה, "תורה אור" המאירה את הכול, עומדת על הבדל בולט כזה. חכמינו אומרים במשנה: "לפיכך נברא האדם יחיד - ללמדך כו". הדבר נועד ללמדנו: א) כל אדם הוא "עולם מלא". ב) "מפני שלום הבריות, שלא יאמר אדם לחברו: אבא גדול מאבך".

נשאלת מיד השאלה: שני הטעמים האמורים מנוגדים, לכאורה. הטעם הראשון מדגיש את רוממות גדלותו וחוזקו של האדם כ'יחיד', עד שהוא עולם מלא. ברור שאם תורת אמת אומרת ש"אין דיעותיהן שוות" הרי בהכרח שהדבר יביא ריבוי בחילוקי הדעות, ובמלוא התוקף, דווקא משום שכל אחד ואחד הוא "עולם מלא", ואם כן, הרי זה היפוכו הגמור והגדול ביותר של 'שלום הבריות'.

ולמרות שדבר שתורת השם מכנה אותו 'דעה' הרי הוא מבוסס בכל הפרטים ומתאים לתורה, שהיא **חכמתו של השם**, שכן אם לאו הרי זה היפך החכמה והדעה, כפשוטו - ובכל-זאת אין הדעות שוות, שכן הגישות וההשקפות בעיני הרשות שונות (ואף מנוגדות לפעמים), כולל באשר לשאלה כיצד לקיים בהם את הציווי "כל מעשיך לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעה".

אולם מכיוון ששני הטעמים באים זה אחר זה ובהמשך אחד, וכל אחד מהם חשוב במידה כזאת שהוא השפיע על דרך בריאת האדם לראשונה, הכרחי לומר שלא זו בלבד שאין הם מנוגדים זה לזה, אלא אדרבה, הם הולכים יחדיו ומחזקים זה את זה.

הסבר הדבר:

נכון אמנם שהאדם הוא "עולם מלא" ו"אין דיעותיהן שוות", אך אין הדבר מצריך ומתיר לו לשלול, אפילו ברעיונו בלבד, אפשרות של דעה שנייה, ויותר מזה - דעה מנוגדת.

שהאדם נברא יחיד: משנה סנהדרין לו, ס"א. גמרא שם לח, א.

'יחיד' - לא כשאר הנבראים ... שנבראו זוג-זוג: חד"א מהרש"א למשנה שם. - ואף שנברא באופן שלא טוב היות האדם לבדו (בראשית ב, יח).

יחיד בסוג: אף שדוקא הוא נברא להיות מדיני בטבע (מ"נ ח"ב פ"מ. ח"ג פכ"ז).

"תורה אור" ... הכול: משלי ו, כג. וראה זהר ח"ג נג, ב. אקרי תורה בגין דאורי וגלי במאי דהוה סתים. ומשנה ברורה: הפך בה דכלל בה ובה תחזי (אבות ספ"ה ובפיה"מ שם. וראה לקוטי שיחות ח"ט ע' 462 בשוה"ג).

במשנה: סנהדרין שם.

כל אדם הוא "עולם מלא": להעיר מפירושו רבינו הזקן במאמר חז"ל (סנהדרין שם): כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא - "היום יום" ע' פח.

ש"אין דיעותיהן שוות": ראה ברכות נח, רע"א. סנהדרין בגמרא שם. אדר"נ פ"ד, ו. מסכת דרך ארץ רבה פ"ט. תנחומא פינחס י.

"כל מעשיך ... דעה": אבות פ"ב מ"ב. משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. תושב"ע אריח סר"א. שו"ע אדמירר הזקן א"ח סקניו ס"ב.

הם ימי השיא של ההכנה לראש-השנה ולשנה החדשה כולה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,

ודאי עתה הזמן המתאים להתבונן בנקודות היסודיות הקשורות להכנה האמורה, ומובן מאליו שההתבוננות צריכה להשפיע בכל התחומים של חיי האדם, במחשבה ובדיבור ובמעשה, על-פי תכלית בריאתו (שנקבעה כבר בראש-השנה הראשון) וייעוד חייו: עבודת ה' בכל שלושת הקווים - תורה, עבודה וגמילות חסדים.

כבר הוסבר כמה פעמים שאף שראש-השנה הוא החג שבו חוגגים את 'יום ההולדת' של העולם ("זה היום תחילת מעשיך"), הרי למעשה יום זה הוא היום שבו הושלם תהליך הבריאה בבריאת האדם ביום השישי למעשה בראשית, שבכך הגיעה הבריאה לשלמותה ("טוב מאוד"). על-ידי האדם באה הבריאה כולה לשלמותה על-פי כוונת הבורא. כך אכן היה בפועל מיד עם בריאת אדם הראשון, כפי שמספרים חכמינו זיכרונם לברכה, שהוא פנה אז אל כל הנבראים בקריאה: "בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו", וכך אמנם היה, ו"ה' מלך גאות לְבִשׁ".

ח"י אלול מעניק חיות בעבודה של אני לדודי ודודי לי (שה"ש ו, ג - ר"ת אלול (אבודרהם סדר תפלת ר"ה. פרי עץ חיים שער ר"ה פ"א. שער הפסוקים עה"פ. ועוד). - נתבאר בלקוטי שיחות ח"ט ע' 250.

חיי האדם ... ובמעשה: ראה תניא פ"ד ועוד. ולהעיר מלקוטי תורה ר"פ פנחס: כל המצוות צריך האדם לקיים במחשבה דיבור ומעשה.

עבודת ה': כמארז"ל "אני נבראתי לשמש את קוני" - קידושין בסופה.

בכל שלושת הקווים - תורה, עבודה וגמילות חסדים: שעליהם העולם עומד - אבות פ"א מ"ב. ולהעיר, אשר ג' קוין אלו מרומזים בהר"ת ד"אלול" - ראה בהנסמן לעיל בהע' ד"ה אלול.

כבר הוסבר כמה פעמים: ראה לקוטי שיחות ח"ט ס"ע 410 ואילך. שם ע' 438 ואילך.

("זה היום תחילת מעשיך"): תפלת מוסף דר"ה - ר"ה כז, א. וראה ר"ן לר"ה טז, א. חד"א מהרש"א שם. בחיי עה"פ בראשית א, ג. פסיקתא דר"כ פ"סקא כג (בחודש השביעי). לקוטי תורה נצבים מז, ג. המשך תרס"ו ע' כ. המשך ר"ה תרצ"ה בתחלתו (ספר המאמרים קונטרסים ח"ב שית, ב) ד"ה זה היום תשי"ד. תשי"ט. ועוד.

היום שבו הושלם תהליך הבריאה: כי בכ"ה באלול נברא העולם - ויק"ר רפכ"ט. פסיקתא דר"כ שם. יל"ש עה"פ פינחס כט, א (רמז תשפב). וראה פדר"א רפ"ח ובהגהות הרד"ל שם.

שבכך הגיעה הבריאה לשלמותה: ראה חד"א מהרש"א לר"ה כז, א. האדם היה תכלית של כל הבריאה וכאילו לא נברא שום דבר קודם בריאת אדם. ב"ר רפ"ד: שהיה גמר חלתו של עולם. ירושלמי שבת פ"ב ה"ו: דמו של עולם נרו של עולם.

("טוב מאוד"): בראשית א, לא. וראה רמב"ן עה"פ: ישו מפרשים כי מפני מעלת האדם הוסיף בשבח היצירה בו כי הוא טוב מאד.

לשלמותה: ולהעיר מאור התורה לך לך ד"ה ומלכי צדק וע"נ. מ"נ בסופו.

שמספרים חכמינו זיכרונם לברכה: פדר"א פ"א. זהר ח"א רכא, ב. ח"ג ס"פ אמור. וראה גם תקוני זהר תני"ו (צ, ב).

בואו ... עושנו: תהלים צה, ו.

ו'ה' מלך גאות לְבִשׁ: שם צג, א. אמרו אדם ביום שנברא כשהמליך אותו וכל הבריות אתו (פדר"א שם). ועד שהוא שירו של כל יום ו' בשבוע (ר"ה לא, א. תמיד בסופה).

לכל האמור קשר מיוחד להכנה לראש-השנה - הכתרת המלך שהשלום שלו - כולל, ועיקר, שלום ואהבת ישראל באופן מושלם, שנוצרת אחדות ישראל "לאחדים כאחד ממש", וכולם "כאיש אחד בלב אחד" מכתירים את הקב"ה בראש-השנה כ"מלך ישראל", וברצון, ויתרה מזו - בשמחה, והדבר מתבצע באופן כזה שהוא משפיע על הסביבה כולה, והקב"ה נעשה מוכר כ"מלך העולם", כפי שזה היה בראש-השנה הראשון על-ידי אדם הראשון, כאמור לעיל.

ויהי רצון שיהיה כפי נוסח הסיום של כל תפילת עמידה **בכל יום**:

"ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך", וכפי שמפרש אדמו"ר הזקן (בעל התניא והשולחן-ערוך) שכאשר יש "כולנו כאחד" מביא הדבר מיד ל"ברכנו אבינו באור פניך",

ויהיה כן בפועל ממש ומיד, כולל הברכה - בלשון דוד מלכא משיחא - "ויאכילהו מחלב חטה, ומצור דבש אשביעך",

ותהא לכל אחד ואחת ולכולם יחד - כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

הכתרת המלך: ר"ה טז, א. לך, ב. וראה לקוטי תורה נצבים נא, ב. ד"ה תקעו, תשי"א. ובכ"מ.

ואהבת ישראל כו' אחדות ישראל: ראה תניא (פ"ב) שכולן מתאימות ואב אחד לכולנה.

"לאחדים כאחד ממש": ראה לקוטי תורה ר"פ נצבים. לקוטי שיחות ח"ד ע' 141 ויאלך.

"כאיש אחד בלב אחד": מכילתא (הובא בפרש"י) עה"פ יתרו יט, ב.

מכתירים ... וברצון: ראה ד"ה מן המיצר, תר"ס.

ויתירה מזו - בשמחה: ראה ד"ה יו"ט של ר"ה תשי"ג פ"ב: וההכתרה באה בשמחה גדולה כו'.

משפיע על הסביבה כולה: שהרי כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה כו' (שבת נד, ב. ע"ז יח, א. שבועות לט, סע"א וריש ע"ב). ומזה מובן גודל הענין דמי שיש בידו לזכות את הרבים.

משפיע ... מוכר כ"מלך העולם": ד"ה חייב אדם לברך תרל"ח פ"ט. פי"ג. ובכ"מ.

וכפי שמפרש אדמו"ר הזקן: תניא שם.

ומיד: ע"ד מש"כ הרמב"ם בנוגע לתשובה "בסוף גלותן ומיד הן נגאלין" (רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה).

דוד מלכא משיחא: סי' האריז"ל כוונות הבדלה בסופן. ובכ"מ.

"ויאכילהו ... אשביעך": סיום וחותם מזמור פא בתהלים, שירו של ר"ה (ר"ה ל, ב. תמיד בסופה) והכל הולך אחר החיתום (ברכות יב, א).

כתיבה וחתימה טובה: כי נחתמין מיד (עם הכתיבה) בספרן של צדיקים (ר"ה טז, ב) ועמר כולם צדיקים (ישעי' ס, כא). וראה טור אר"ח סוסתקפ"א (מירושלמי ר"ה פ"א ה"ג). לקוטי מהרי"ל הובא לעיל במ"מ שבחדוש ... טובה.

לשנה טובה ומתוקה: ראה לקוטי לוי יצחק אגרות ע' שיא.

יתר על כן, עליו להתייחס לדעות אלה, ובכלל זה הדעה המנוגדת לשלך, בכבוד, מפני שהזולת הוא **עולם מלא**, ולפיכך מחובתו להתעמק בדעתו של הזולת ברצינות הראויה. או-אז, נוסף על כך שגישה כזו מביאה לידי "שלום הבריות" אמיתי ושלום של קיימא, הרי מכיוון שהדבר מבוסס על כלל המופיע בתורה הנצחית שהיחיד הוא עולם מלא - מביא הדבר גם לידי כך שיתעמק עוד יותר בדעתו שלו, להבין יותר את מעלותיה וחסרונותיה, ועל ידי כך לבוא ולהגיע אל האמת לאמיתה, להשלים את ה"עולם מלא" שלו.

וכך גם - השני, השלישי וכו', עד שיווצר שלום אמת בין הבריות.

מבחינת המעשה, שהרי "המעשה הוא העיקר", באשר להתנהגות הכללית בחיי היום-יום, הדברים האמורים הם אחד היסודות של ההתנהגות הדרושה - קיום ה"כלל גדול בתורה": ואהבת לרעך כמוך, ובהדגשה - "כמוך".

הרעיון שבדבר הוא: כל אחד ואחד נברא על-ידי בורא עולם אחד, וכל אחד - גם אם הוא "רעך" ולא אתה עצמך - הוא עולם מלא, כמוך-עצמך. לפיכך אתה צריך לאהוב את כל אחד ואחד כמו את עצמך. ומאחר שהציווי הזה של בורא העולם מופנה אל כל אדם - ברור שהדבר ניתן להשגה ולביצוע על-ידי כל אדם ובכל אדם.

נוסף לכך הרי הבורא הוא "מלך שהשלום שלו", והוא מעניק את הכוח, ודורש שישרור "שלום הבריות", כאמור, והדבר אף מובן בשכל האנושי. דבר זה מקל אפוא את קיום הציווי "ואהבת לרעך כמוך", עד לידי מעשה בפועל ומכל הבחינות.

אין הדבר מצריך ... לשלול ... עליו להתייחס: ראה ד"ה החלצו, רנ"ט. ד"ה איתא בזהר ח"ג (ספר המאמרים תרנ"ט ע' נג ואילך. שם ע' רט ואילך). ולהעיר מאבות רפ"ד: איזהו חכם הלומד מכל אדם. וראה תורת הבעש"ט והרב המגיד על משנה זו (כתר שם טוב - הוצאת קה"ת - סי' צ. אור תורה להרב המגיד - הוצאת קה"ת תשי"מ - סתצ"ג).

להתעמק בדעתו של הזולת: להעיר ממדרש שמואל לאבות פ"ה מ"ז: ע"י שבי"ש חולקים גורמים להוסיף חכמה בב"ה. וראה בספר המאמרים תרכ"ו ע' קעא. - להעיר מרשימות הצמח צדק לתהלים קד, כד (תג, סע"א): ועד"ז יובן ג"כ בכל הבראים שזה צריך לזה ואין שלמות לכל אחד בלתי חברו.

האמת לאמיתה: ראה אור התורה יתרו ע' תתצד ואילך. ספר המאמרים תרכ"ז ע' רצא ואילך. המשך תרס"ו ס"ע תלא ואילך.

"המעשה הוא העיקר": אבות פ"א מ"ז.

"הכלל גדול בתורה" ... כמוך: תו"כ (הובא בפרש"י) עה"פ קדושים יט, יח. ירושלמי נדרים פ"ט ה"ד. ב"ר פכ"ד, ז. וראה קונטרס אהבת ישראל.

ובהדגשה - "כמוך": ראה בארוכה לקוטי שיחות ח"ז ע' 216 ואילך ובהערות שם.

ברור שהדבר ניתן להשגה: כי אינו מבקש לפי כחו אלא לפי כוחו - במדבר"ר פי"ב, ג.

"מלך שהשלום שלו": שהש"ר פ"א, א (בסופו). וראה מסכת דרך ארץ זוטא פ' השלום: שמו של הקב"ה נקרא שלום. שבת י, ריש ע"ב.

יום של הכרה במרות העליונה

בתקופתנו קיימת בחוגים מסויימים שאיפה לעצמאות ולאי-תלות. יש בזה מעלה, שכן מי שאינו רגיל להכפיף את עצמו והוא בלתי תלוי בהשקפת עולמו, הרי כאשר הוא משתכנע שעליו להכיר במרות עליונה – הדבר תופס אותו בדרך מעמיקה ויסודית יותר, והוא מוצא בקרבו את העוז לשנות את עצמו לגמרי ולתמיד

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ח

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו
שלום וברכה!

אחד מעניניו העיקריים של ראש-השנה הוא - כפי שכבר צויין פעמים רבות - שזה זמן **ההכתרה של הקב"ה, מלך ישראל ומלך העולם**, דבר הקשור בתפילתנו העמוקה ובקשתנו הפנימית: **"מלוך על העולם כולו"**.

בקשה כזו - משמעותה נכונות מלאה ומוחלטת להיות במצב התואם את ההכתרה האלוקית. כלומר, להשתעבד ולהתמסר כליל אל המלך, עד שעצם מציאותו של האדם וכל אשר לו הם של המלך בלבד. זה הענין של **"קבלת עול מלכותו יתברך"** המתבטאת בכל הפרטים של חיי היום-יום.

מעניניו העיקריים של ראש-השנה ... ההכתרה: כדמוכח מהבקשה בכל תפלות ר"ה (משא"כ זכרונות ושופרות) מלוך על העולם, והחתימה (וכן בקידוש) מלך על כל הארץ, ובפירוש"י (במחזור וויטרי) דאומרים המלך הקדוש (וגם בערבית) לפי שאמר הקב"ה תמליכוני עליכם בר"ה כדכתיב אני ה'א' וסמיך ל"י בחדש זה. ולכן גם תק"ש שהיא **מצות היום** "הענין הראשון" שבזה הוא ש"אנו ממליכין עליו את הבורא" (רס"ג הובא באבודרהם). וראה סידור האריז"ל, פרי עץ חיים וכו' בענין ר"ה.

מלך ישראל: וכנ"ל שתמליכוני עליכם, ועל ידם (ותפלתם מלוך על העולם כולו) **מלך העולם** (עיין לקוטי תורה דברים מא, ד, נו, ג, ועוד). **דבר הקשור בתפלתנו ... ובקשתנו**: להעיר גם מר"ה (טו, א): אמרו לפני מלכותי כדי שתמליכוני עליכם. לקוטי תורה דברים נו, ג, ובכ"מ. **העמוקה ... הפנימית**: כמבואר בכ"מ בענין שיר המעלות ממעמקים גי' ובענין בקשו פני גי' - ושיכותם לר"ה (ולפניו ולאחריה).

שעצם מציאותו ... של המלך בלבד: ועפ"ז מובנים כמה מדיני המלך - עיין רמב"ם הל' מלכים (פ"ג ה"ח - פ"ד). ושם (פ"ג, ה"ו): לכו הוא לב כל קהל ישראל - ולהעיר מוח"ג רכא, ב. אגרת הקדש סל"א. שו"ת חכם צבי סע"ד (אבל בפסקי דינים להצמח צדק חיו"ד סוס"מ הכריע כדעת החולקים עליו). ונסמן בדרכי תשובה ובניצוצי זוהר שם - וברש"י חוקת (כא, כא) והוא מתנחומא: הנשיא הוא הכל. ראה לקוטי שיחות ח"ד ע' 1050.

בכל הפרטים: להעיר מרמ"א ושור"ע רבנו הזקן חאר"ה ר"ס א': אין ישיבת האדם כו'.

אך למרות כל זאת קיים הכלל שאין הקב"ה מבקש מן האדם דברים שלמעלה מכוחותיו. אם כן, מאחר שקבלת עול מלכותו יתברך היא התוכן הפנימי של ראש-השנה (והבסיס לכל המעשים של כל השנה), ודבר זה תקף לכל הזמנים והמקומות - ודאי שגם בזמננו ובמדינות האמורות אפשר והכרחי להגיע לקבלת עול מלכותו במלואה.

והאמת היא שיש מעלה מיוחדת דווקא בזמננו ובמדינות האמורות - אדם שאינו מבוסס על עצמאות קבועה ויציבה, אלא פעמים זה כך ופעמים להפך, הרי כאשר הוא מקבל על עצמו ענין של קבלת עול - אין הדבר מבוסס אצלו דיו, שכן אין זה נדיר אצלו להתחרט ולשנות את עמדתו. לעומתו, מי שאינו רגיל להכפיף את עצמו והוא בלתי תלוי בהשקפת עולמו, הרי כאשר הוא משתכנע שעליו להכיר במרות עליונה - הדבר תופס אותו בדרך מעמיקה ויסודית יותר, והוא מוצא בקרבו את העוז לשנות את עצמו **לגמרי ולתמיד**.

הדבר מתבטא אצלו לא רק בתחושתו ובהכרתו, אלא גם במחשבותיו, בדיבוריו ובמעשיו, עד לפרט הקטן ביותר. ואדרבה, מכיוון שחלקו הגדול של היום ממולא במעשים ובדיבורים, מתבטאת בעיקר קבלת עול מלכותו יתברך בדבריו ובמעשיו, בקיום המצוות המעשיות ובכל פרטי התנהגותו היום-יומית.

בד בבד הדבר מביא אותו לקיום רציני ונמרץ יותר של מצוות "ואהבת לרעך כמוך", ובמיוחד בקשר לקבלת עול מלכותו יתברך: להשפיע על עוד יהודי ועל יהודים רבים, שיקבלו עליהם את עול מלכותו, ושגם אצלם לא יישאר הדבר בתחום השכלי והרגשי בלבד, אלא יתבטא במחשבה דיבור ומעשה, בחיי היום-יום.

ויהי רצון שקבלת עול מלכותו יתברך תביא מיד ל"קבל ברחמים וברצון את תפילתנו", ואבינו מלכנו ייתן לכל אחד ואחת, בתוך כלל ישראל, שנה טובה ומתוקה מכל הבחינות, בטוב הנראה והנגלה - מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה,

מנחם שניאורסאהן

הכלל: איני מבקש אלא לפי כחן (תנחומא נשא יא. במדבר"ר פ"ב, ג). ולהעיר ג"כ מע"ז (ג, א): אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו. וסברא היא. ראה רמב"ם הל' תשובה רפ"ה.

מעלה מיוחדת: להעיר מביצה (כה, ב) מפני כו' עזין (בחדא"ג שם). ב"מ (פד, א) חילך לאורייתא.

לקיום ... יותר ... כמוך: ע"ד משנ"ת באגרת הקדש ר"ס יב.

ועל יהודים רבים: שהרי השפעה וקיום עוד נפש אחת מישראל - ה"ז השפעה וקיום עוד **עולם מלא** (סנהדרין פ"ד, מ"ה), ובוהר ח"א (רח, סע"ב): כל מאן דקיים נפשא בעלמא זכי ליה חיים.

לאמתו של דבר, בכל יום צריך להיות, ואכן ישנו, הענין של קבלת עול מלכות שמים, ובמיוחד כשאנו קוראים קריאת-שמע. אולם יש הבדל יסודי ביניהם: בכל יום הענין של קבלת עול הוא ההתחלה והתשתית של ההתנהגות במשך כל היום, שכל עניני האדם יהיו מיוסדים ומבוססים על קבלת-עול; ואילו ראש-השנה הוא המועד שבו קבלת עול מלכותו היא **הענין** והתוכן של היום, היא **מתגלית** ומקיפה את **כל מציאותו** של האדם, עד שהוא מתבטל לגמרי לאלקות.

כדי שקבלת-העול תהיה מלאה ואמיתית - חייב האדם לערוך תחילה חשבון-צדק על התנהגותו עד עתה - מתוך רגש עמוק של חרטה ותשובה על הדברים שלא היו רצויים. תשובה אמיתית מנקה את הלא-טוב ועושה את האדם "אהוב ונחמד קרוב וידיד" אל הקב"ה. הוא נעשה ראוי ומובטח לו שהקב"ה יקבל את הכרתו וימלא את בקשתו "מלוך על העולם כולו".

לכל תקופה ולכל מקום - המעלות המיוחדות והקשיים המיוחדים שלהם.

בתקופתנו קיימת בחוגים מסויימים שאיפה לעצמאות ולאי-תלות, לא רק מבחינה חומרית אלא גם מבחינה אידיאולוגית: שאיפה וחתירה שלא להיות כפופים לסדרים הממוסדים ושלא לקבל דבר קודם שמבינים אותו בשלמות בשכל, וכיוצא בזה. תפיסה כזאת היא לכאורה הפרעה לקבלת עול.

במיוחד הדברים אמורים במדינות שהן עדיין צעירות (יחסית) ונוסדו על בסיס ועל-ידי יוזמה עצמית ואנרגיה עצמית, ואשר רוח זו מאפיינת בהן את כל סדרי החיים האישיים והחברתיים - דבר המקשה עוד יותר את ההסתגלות למסגרת של 'קבלת עול'.

ובמיוחד ... שמע: ברכות רפ"ב. וראה תוס' א"ח ר"ס סא.

הבדל יסודי: עיין ד"ה עלה, תרצ"ט ס"ב. סד"ה שופר של, תש"ב. ובכ"מ. תניא רפמ"א.

כדי ... ואמיתית ... ותשובה: ראה רד"ה שיר המעלות ממעמקים, תש"ג; סד"ה טוב טעם, תש"ג. ועוד.

"אהוב ונחמד קרוב וידיד": רמב"ם הל' תשובה פ"ז, ה"ו. ועיין שם ה"ז דחשיב ג"כ ד' ענינים. ואכ"מ.

ומובטח: ברמב"ם שם: צועק ונענה מיד שנאמר והיה טרם יקראו ואני אענה.

לא הכמות קובעת אלא האיכות

יש השואלים: אם אמת הדבר שזו תכליתה של הבריאה – איך זה ששומרי התורה והמצוות לכל דקדוקיהם עדיין אינם במספר מכריע? ואיך זה שבני-ישראל בכלל הם מיעוט קטן בין העמים? – בא ראש-השנה ומלמד: "זה היום תחילת מעשיך", העיקר אינו הכמות אלא האיכות

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ט

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו
שלום וברכה!

כבר הודגש פעמים רבות שכל הענינים שבתורה - 'תורה' מלשון 'הוראה' - משמשים הוראה בחיי היום-יום. מובן שהחגים מכילים הוראות כלליות וחשובות במיוחד, כל חג בהתאם לתוכנו: חג הפסח, זמן חירותנו, מלמד את מהותה האמיתית של החירות; חג השבועות, זמן מתן תורתנו, מורה לנו בעיקר להבין מהי התורה; חג הסוכות, זמן שמחתנו, נותן לנו תחושה עמוקה והבנה במהותה של השמחה.

ראש-השנה - המציין את מועד בריאת העולם: "זה היום תחילת מעשיך, זיכרון ליום ראשון" - נותן הוראה כללית על הבריאה ועל תכליתו של כלל בריאת העולם.

כבר עמדו על כך שראש-השנה מוגדר "זה היום תחילת מעשיך", בשעה שבעצם ראש-השנה הוא היום השישי למעשה בראשית.

"זה היום ... ראשון": תפלת ר"ה (ר"ה כו, א).

ביתר בהירות: שלמותו של האדם היא כאשר שכלו מכיר בכך שהאדם, ואיתו העולם כולו, צריכים לשאוף ולהתבטל, והם אכן מתבטלים, לפני הקב"ה, בורא כל העולם המנהיג את כל אשר בעולם.

בראש-השנה הראשון הושגה שלמות זו על-ידי אדם הראשון, שקרא אל העולם כולו מסביב (וגם ביצע זאת): "בואו, נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני ה' עושנו".

הקבלה זו אקטואלית בחיי היום-יום שלנו, שצריכים להיות חדורים בה, כפי שיש לראות זאת מקביעת 'שיר של יום' שבכל שבוע במשך כל השנה: ביום השישי בשבוע (יום בריאת האדם הראשון) נאמר השיר: "ה' מלך, גאות לְבִשׁ", משום שזה היה הישגו של אדם הראשון, שהכיר מיד בשלטונה של האלוקות, והעלה את עצמו ואת הבריאה כולה לידי התבטלות לפני ה' עושנו, מלך כל הארץ.

הלקח הכללי מן האמור - בקצרה:

כאשר אדם מתבונן בחייו, הוא רואה שמרבית חייו וענייניו מופנים לדברים שבמבט ראשון הם גשמיים וארציים, כאכילה, שתייה, שינה ודומיהן, ולהכנות אליהם. הוא רואה עוד שבמין ה'מדבר' גדול בהרבה מספר האנשים ה'ארציים' מאלה ה'רוחניים'. בכלל הוא רואה מסביבו עולם פיזי-חומרי גדול השקוע בעניינים גשמיים. כל זה עלול לעורר ספק, ולמחשבה מוטעת שאולי העניינים החומריים והגשמיים הם העיקר בעולם.

בא ראש-השנה ומלמדנו שהאמת הפוכה לגמרי: אמנם חמישה מימי בראשית וחלק מן היום השישי שימשו לבריאת יצורים רבים ומגוונים, ובכל זאת, דווקא האדם, אשר במונחים של כמות, זמן ומקום הינו חלק זעיר מן הבריאה - הוא העיקר והתכלית של הבריאה כולה. ובאדם עצמו - לא הגוף, שהוא "עפר מן האדמה", הוא העיקר, אלא הנשמה, שהקב"ה החדיר לתוכו ברגע אחד ("וייפח באפיו נשמת חיים"), חלק אלוהי ממעל ממש. רק לאחר שהאדם נברא, עם הניצוץ האלוהי אשר בו, קיבלה הבריאה כולה את ערכה ושלמותה, כך שהאדם מתואר בצדק כ"תחילת" הבריאה, על כל חלקיה - "זה היום תחילת מעשיך".

שקרא: זהר ח"ג ס"פ אמור. וראה ג"כ פדר"א פ"א.

השיר: סוף מס' תמיד ובפיה"מ שם.

כאשר אדם מתבונן: ראה הקדמת הרמב"ם לפיהמ"ש (קרוב לסופה) ד"ה דע כי הקדמונים חקרו.

וחלק מן: ראה רמב"ן בראשית ב, ג. חדא"ג מהרש"א לסנהדרין (לח, ב) ד"ה שעה.

לא הגוף: שיצירתו ארכה כמה שעות (סנהדרין שם).

"עפר ... חיים": בראשית ב, ז.

חלק אלוהי ממעל ממש: תניא רפ"ב. וראה איוב לא, ב.

ההסבר לכך ניתן על-ידי חכמינו זיכרונם לברכה: מאחר שהאדם הוא תכליתו וכוונתה הפנימית של הבריאה על כל חלקיה, ומאחר שבבריאת האדם הושלמה כל הבריאה ובאה על מילווה - הרי זה כאילו האדם מייצג את הבריאה כולה, וקודם שנברא כמו לא היתה בריאה כלל.

אך נשאלת השאלה איך אפשר לומר כך, בשעה שיש עולם גדול כל-כך מלבד האדם, כאמור: "מה רבו מעשיך, ה'", "מה גדלו מעשיך, ה'", ואדרבה: בהסתכלות על הבריאה כולה, ובכלל זה האדם, נראה שמין ה'מְדַבֵּר' (האדם) מועט יותר מבעלי החיים, ומועט עוד יותר מן הצומח, ומועט עוד יותר מן הדומם?

התשובה היא - וכאן מתבטאת אחת ההוראות העיקריות של ראש-השנה בקשר לכל הבריאה:

לפי סדרו של העולם ה'דומם' מצוי במידה המרובה ביותר, אחריו - ה'צומח', אחריו - ה'חי', ורק לאחר מכן - ה'מדבר'. כל זה כאשר מביטים על הכמות. אולם מבחינת האיכות הסדר הפוך: הדומם, חסר סימני החיים והצמיחה, תופס את המקום הנחות ביותר; למעלה ממנו עומד הצומח, שיש לו תכונת הצמיחה, אך הוא נטול תכונות של חיוניות ותנועה, כמו בעלי-חיים; למעלה ממנו עומדים בעלי-החיים, אלא שהללו עומדים בדרגה נחותה מן האדם, משום שחסר להם שכלו של האדם, הנעלה שבנבראים. כי אף שגם ה'חי' ניחן בתבונה מסויימת - הרי שכלו של ה'חי' אינו עניין כשהוא לעצמו, אלא הוא משרת את צרכיו הטבעיים של בעל-החיים. לעומת זה, שכלו של האדם - אם האדם מתנהג כאדם ולא כבעל-חיים - לא נועד לשרת את צרכיו הטבעיים, כמו אכילה ושתייה ודומיהן, אלא השכל מהווה מטרה לעצמה. יתר על כן, תכליתו ושלמותו של שכל האדם הוא לא רק בכך שאין הוא משמש מכשיר בלבד לסיפוק צרכים פיזיים, אלא להפך מבעלי-חיים - כל העניינים כאכילה ושתייה ודומיהן נעשים כלי שרת של השכל, כדי שהאדם יוכל להתקדם בעניינים שכליים ורוחניים מעלה-מעלה.

אולם, זו עדיין איננה שלמותו האמיתית של האדם. השלמות האמיתית מושגת כאשר השכל מביא את האדם להכרה שקיימת מציאות עליונה מן השכל, עד שהשכל מתבטל בפני מי שלמעלה מן השכל.

ההסבר: ראה בחיי בראשית א, ג. ר"ן לר"ה טו, א. חדא"ג מהרש"א שם כז, א. ד"ה זה היום תשי"ד, תשי"ט ועוד.

הושלמה כל הבריאה: ראה ב"ר (פ"א ו): כל מה שנברא בו צריכין עשייה.

"מה רבו ... מה גדלו": תהלים קד, כד. שם צב, ו. וראה תורה אור נו, ב.

אחת ההוראות העיקריות: עוד הוראות בזה - ראה מכתב דימי הסליחות דשנת תשי"ג, תשט"ו, תשכ"ד.

מבחינת האיכות: להעיר מהענין דמצד האור כל מה שלמעלה יותר הוא בבחינת ריבוי יותר והיפוכו מצד הכלים (ביום השמי"צ תרע"ג. וראה תורת חיים ואור התורה ר"פ ח"ש ובכ"מ).

ה'חי' ניחן בתבונה: ראה ברכות סא, ב. ובכ"מ.

השלמות האמיתית: ראה שיחת י"ט כסלו דשנת פר"ת. ס' העיקרים מ"ג פ"א (בס' תורת שלום ע' 243).

הביטחון נותן כוח למילוי התפקיד

הביטחון עניינו – תחושת ודאות שהקב"ה יסייע להתגבר על כל קשיי החיים, משום שהוא "אורי וישעי". מכאן הכוח לכל אחד לבצע את שליחותו בעולם הזה, ומתוך שמחה, לאחר שיתבונן שהקב"ה בעצמו בחר בו להיות שליח בעולם לעשות לו דירה בתחתונים

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשל"ד

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו
שלום וברכה!

אחד הענינים העיקריים של ראש-השנה, הוא שזה היום שבו נברא האדם.

לפיכך משמש ראש-השנה גם יום הדין של האדם, וכן של העולם כולו, שנברא בשביל האדם ובאופן שהאדם יכבוש אותו וינהיגו.

זה גם הטעם שראש-השנה הוא יום ההכרתה, שבו בני-ישראל מכתירים את הקב"ה

מכאן נובעת הוראה קרובה יותר: כשמדברים עם יהודים על ההכרח ללמוד תורה ולקיים מצוות בחיי היום-יום, על-פי ציוויו של הקב"ה, בורא העולם, המשגיח על כל אחד ואחת בכל מקום ובכל רגע - יש מי ששואלים: אם אמת הדבר שזו תכליתה של הבריאה - איך זה ששומרי התורה והמצוות לכל דקדוקיהם עדיין אינם במספר מכריע? ואיך זה שבני-ישראל בכלל הם מיעוט קטן בין העמים? - בא ראש-השנה ומלמד, ומדגיש: "זה היום תחילת מעשיך", העיקר אינו הכמות אלא האיכות. כל אדם מסוגל להשפיע על חלקו בעולם, עד שאדם אחד מסוגל להעלות את כל העולם כולו, עד שלא רק הוא לבדו אלא שהכול מסביב יחושו את "ה' מלך, גאות לְבַשׁ", את הכתרת הקב"ה למלך כל העולם כולו.

והרי דבר זה הוא העניין הראשון שבתקיעת שופר: ביטוי של 'הכתרת' הבורא למלך העולם כולו.

ויהי רצון שכל אחד ואחת, בתוככי כלל ישראל, יבצע את האמור בחלקו הוא שבעולם, כך שעל-ידי צירוף כל החלקים יכיר העולם כולו במלכות האלוהית, ותוגשם ותקויים בקרוב ממש, עם כל תפילותינו, התפילה: "מלוך על העולם כולו כו' וידע כל פעול אלוקי ישראל: ואח"כ וע"י שישאל ממליכים אותו עליהם (ר"ה טז, סע"א) מלך ומלכותו בכל משלה (עין תורה אור ו, ב). כי אתה פעלתו כו', ויאמר כל אשר נשמה באפו: ה' אלוקי ישראל מלך, ומלכותו בכול מְשֻׁלָּה".

בברכה לכתובה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה,

מנחם שניאורסאהן

שאדם אחד מסוגל: ראה משנה סנהדרין ספ"ד דמאדם הראשון למדים כמה עניינים לכאור"א. ואדרבא - מדוייק הלשון לפיכך כו' ללמדך - משמע דבשביל ללמדך - היה כן.

העניין הראשון: ר' סעדיה גאון הובא באבודרהם - ומש"כ הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ג ה"ד): תק"ש כו' רמז יש בו כלומר עורו ישנים כו' - הביא כענין שני. ופשוט שיש לחלק בין "ענין" ל"רמז". והרי ברמב"ם הובא זה בהלכות תשובה ולא בהלכות שופר. וראה בהלכות שופר פ"א ה"ב. ובכל אופן - הרמב"ם חולק על הרס"ג, שהרי כתב בהלכות תשובה (שם) דתק"ש גזה"כ הוא. ואכ"מ.

צירוף כל החלקים: להעיר מתניא פל"ז.

כל פעול: בעולם העשיה.

אלוקי ישראל: ואח"כ וע"י שישאל ממליכים אותו עליהם (ר"ה טז, סע"א) מלך ומלכותו בכל משלה (עין תורה אור ו, ב).

ימי הסליחות: פעולת ימים אלה לאחרי העבודה בימי אלול הקודמים - ראה תורת הבעש"ט (בספר המאמרים אידיש סד"ה אני לדודי (הא"י)). ולהעיר שבשנה זו (שר"ה חל ביום ג' בשבוע) - הוא מספר הכי גדול דימי הסליחות.

ראש-השנה ... נברא האדם: יל"ש פנחס רמז תשפב (מפסיקתא דר"כ ובחדש השביעי). ויק"ר רפכ"ט. ועוד. ד"ה זה היום, תש"ט. ועוד.

לפיכך ... העולם כולו: ראה זהר חדש בראשית יד, ג.

הדין ... העולם כולו: כל באי עולם (ר"ה פ"א, מ"ב). ובירושלמי שם פ"א, ה"ג. ועל המדינות בו יאמר כו'. זהר חדש ר"פ נח.

בשביל האדם: ראה סנהדרין לח, סע"א. פירש"י ס"פ בראשית. ובאור תורה להרב המגיד בראשית: ויברא אלקים את האדם כו' קודם הוויית כל העולמות כו' ובשבילם ברא כו' וזהו שכתוב בעץ חיים כשעלה ברצונו לברוא כו'. ולהעיר מלקוטי לוי יצחק לזהר ח"א לד, ב (ה, ב).

יכבוש אותו וינהיגו: בראשית א, כח.

זה גם הטעם: כי אין מלך בלא עם (תניא ח"ב פ"ז. לקוטי תורה ר"ה נה, סע"ב).

ההכרתה: ר"ה טז, א (תמליכוני עליכם). בתפילת העמידה דר"ה (על העולם כולו). - וראה ד"ה יו"ט של ר"ה, תש"ג.

כאן מתעוררת השאלה: איך אפשר לדרוש מכל יהודי להגיע לדרגה כזו, ועוד - באמת ובשמה, ובמיוחד כשמביאים בחשבון, מצד אחד, שמדובר על 'דירה' בעולם תחתון ברוחניות, עולם חומרי וגשמי, עולם בו בני-ישראל הם - בגשמיות - "המעט מכל העמים", ומצד שני - הדבר נדרש מן היהודי כפי שהוא שרוי במצב שבו צרכים חומריים, שבלעדיהם אי-אפשר לו להתקיים, כאכילה, שתייה, שינה, עיסוקי פרנסה וכיוצא בהם, תופסים חלק גדול מאוד מזמנו ומכוחותיו, בהותירם זמן מועט בלבד לענייני רוחניות וקדושה?

- ההסבר לכך - הסבר המובן לכל אחד ואחת, כאמור - טמון בענין הביטחון בקב"ה, שהוא יסוד בתורה, תורת-חיים, הוראה בחיים, כפי שהדבר מודגש במזמור הנאמר פעמיים ביום במשך כל חודש אלול - חודש ההכנה לשנה החדשה - וגם בתחילת השנה, בחלקו הגדול של חודש תשרי: "לדוד, ה' אורי וישעי, ממי אירא" גו'.

הביטחון בה', שאותו דוד המלך מבטא בשמו של כל איש ישראל, ההסתמכות המוחלטת על עזרת הקב"ה, מקיף הן את העניינים הגשמיים שבחיים הן את הרוחניים, עד השגת הדרגה העליונה ביותר בעבודת ה', כפי שניתן לראות גם מהמשך פסוקי המזמור האמור, עד לפסוק האחרון: "קווה אל ה', חזק ויאמץ לבך וקווה אל ה'".

ענין הביטחון הוא - הרגשה של ודאות והשתכנעות שהקב"ה יסייע להתגבר על כל קשיי החיים, הן החומריים הן הרוחניים, משום שהוא "אורי וישעי", ובוודאי יהיו כל אחד וכל אחת מסוגלים לבצע את שליחותם בעולם הזה, ומתוך שמחה, שמחה גדולה ביותר - כשהאדם יתבונן בעובדה שהקב"ה בעצמו בחר בו להיות שליח בעולם לעשות לו דירה בתחתונים בליווי הבטחה שהוא ייתן "אור", "ישעי", ו"עוז" כדי למלא שליחות זו.

השמחה שבכך גדלה עוד יותר, כשהאדם מתבונן שהסיוע שהקב"ה נותן לו הוא באופן של "אני לדודי ודודי לי", היינו, באהבה אלוקית, בלתי רגילה, דבר שהתחלתו בעיקר בתקופה

בעולם תחתון: שאין תחתון למטה ממנו (תניא פל"ו, וראה שם ספ"ו מעץ חיים שער מ"ב פ"ד. לקוטי תורה פקודי שם).

"המעט מכל העמים": דברים ז, ז.

הביטחון ... יסוד בתורה: ראה חובת הלבבות שער הבטחון.

"לדוד ... אירא": תהלים כו, א.

"קווה ... ה'": תהלים שם, יד. וראה ברכות לב, ב.

הרוחניים: וכמארז"ל בזה הקב"ה עוזרו (סוכה נב, ב. וראה תניא פי"ג).

ובוודאי ... שליחותם: ראה אור תורה להרב המגיד תהלים ד"ה ברוך הגבר (פ, ד).

"אני ... לי": שה"ש (ו, ג).

למלך ישראל ומלך העולם, ומבקשים ממנו בכל תפילות ראש-השנה: "מלוך על העולם כולו", מתוך ביטחון מלא שהקב"ה ייעתר לבקשה ויקבל את ההכתרה.

מובן מאליו שההכתרה צריכה להיות בלב שלם ועליה להיות מלאה, כלומר, בשילוב תחושת יראת הרוממות מפני מלך העולם, וחדווה עמוקה על שהקב"ה קיבל את ההכתרה, ייחד עם החלטה איתנה על נאמנות ומשמעת למצוותיו של הבורא, לקיימן יום-יום, בכל יום ויום מימי השנה שאליה נכנסים עתה, וגם לאחר מכן.

ההחלטה הכללית והעיקרית היא להתנהג - בכלל, ובכל פרט בחיי היום-יום - על-פי תכלית בריאתו של האדם, שהיא, כפי שחכמינו ז"ל ניסחו במשפט קצר: "אני נבראתי לשמש את קוני", לשמשו בשמחה על-פי הציווי: "עבדו את ה' בשמחה".

התוכן, העיקר והתכלית של שימוש זה את הקב"ה הוא: "לעשות לו יתברך דירה בתחתונים", כלומר, להתנהג בצורה כזאת שכל פרט בעולם שמסביב, ועל-אחת-כמה-וכמה כל פרט בחיי האדם, נעשה 'דירה' לאלוקות, - דבר שנעשה על-ידי חיי יום-יום של תורה ומצוות.

כל האמור נדרש מכל בן ישראל, איש או אשה, צעיר או זקן, בלי כל הבדל בין המעמד ומצב שבו הוא שרוי, כפי שהדבר גם מודגש בפסוק הקשור עם ראש-השנה: "אתם ניצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם, ראשיכם ... עד שואב מימירך".

מכל יהודי, בלי יוצא מן הכלל, נדרש וצפוי שיגיע לדרגת "אתם ניצבים לפני ה' אלוקיכם", התייצבות איתנה, בלי להתחשב כיצד עברה השנה שחלפה.

למלך ישראל ומלך העולם: עיין לקוטי תורה דברים נו, ג. ועוד.

בכל תפלות: וחתימת הברכות - גם דקדוש ודהפטרה: מלך על כל הארץ (אלא שזה נמשך גם ביוה"כ"פ).

ביטחון מלא: שהרי מברכין ברוך אתה ה' מלך על כל הארץ 'והרי ספק ברכות להקל משום חשש ברכה לבטלה אלא אין כאן שום ספק כלל' (אגרת התשובה פי"א).

וחדווה עמוקה: ראה ד"ה יר"ט של ר"ה, תש"ג.

בכל יום ויום מימי השנה: ובפרט שכולם נכללים ביום דר"ה ואח"כ צ"ל מודרכים ממנו שלכן נקרא ראש (ולא - תחילת השנה. עטרת ראש בתחלתו).

ובכל פרט בחיי היום-יום: כמ"ש בכל דרכיך דעהו (טושו"ע א"ח סרל"א).

"אני נבראתי ... קוני": קידושין פב, א.

"עבדו ... בשמחה": תהלים ק, ב. וראה רמב"ם סוף הל' לולב.

התוכן וכו': ראה תניא רפ"ו. לקוטי תורה ר"פ פקודי. תקעו תרס"ז.

"לעשות לו יתברך דירה בתחתונים": תנחומא נשא טו. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו.

ראש-השנה: "אתם ניצבים: לקוטי תורה ד"ה אתם ניצבים. וראה טושו"ע א"ח סתכ"ח.

"אתם ניצבים ... שואב מימירך": דברים כט, ט. וראה לקוטי תורה שם.

התייצבות איתנה: ניצבים משלשון ניצב מלך (אור התורה להצמח צדק ר"פ ניצבים ע' אירא. ועוד).

דווקא האדם יכול לחבר ניגודים

דווקא האדם, שהוא עצמו נברא המורכב מחלקים מנוגדים – עפר מן האדמה ונשמת-חיים – יש לו הכוח לקשר את העולם המוגבל של הגשמיים עם העולם הבלתי-מוגבל של הרוחניות, ארץ ושמים, ארציות וקדושה

ב"ה, יום ד' פ' תבוא אל הארץ,
ח"י אלול, ה'תשמ"ה

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו
שלום וברכה!

"פותחין בברכה" - בעמדנו בימי חודש אלול, ובמיוחד ביום הסגולה ח"י אלול, יום ההולדת של שני המאורות הגדולים: הבעל-שם-טוב (בשנת נח"ת) ואדמו"ר הזקן, בעל התניא

יום ד' פ' תבוא ... ח"י אלול: להעיר אשר ח"י אלול בשנה זו הוא בכל פריטים אלה - כבשנת קה"ת (יום ושנת הולדת רבנו הזקן).
פ' תבוא: כך נקראת בכל החומשים שראיתי (ולא כי תבוא), ועד לדרושי רבותינו נשיאנו דפרשה זו בהתחלתם. ובטור א"ח ס"ו תכ"ח: כי תבא. וברמב"ם (סדר תפלות כל השנה" בסופן: והיה כי תבוא. ואכ"מ).
פ' תבוא ... ח"י אלול: להעיר מתורות הבעש"ט בפסוקי ריש פרשת תבוא שנאמרו בש"פ תבוא ח"י אלול תרנ"ב ("היום יום" ח"י אלול. כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות ס"ג). ביאור תורה הראשונה - ראה גם לקוטי שיחות חכ"ד שיחה לח"י אלול ס"ה ואילך (ע' 183 ואילך). ביאור ב' תורות הראשונות - שיחת ח"י אלול ה'תש"ז. וראה אור תורה להרב המגיד (הוצאת קה"ת) ר"פ תבוא (נו, א ואילך). ד"ה והיה כי תבוא באור התורה תבוא (כרך ה) ע' בינט ואילך. ד"ה זה דח"י אלול ה'תשל"ז.

ה' עליהם יחיו: לשון הכתוב - ישעיהו לח, טז.

"פותחין בברכה": ע"פ פתיחת אגרת הראשונה באגרת הקדש (שבתניא). וראה מכתב עש"ק ח"י אלול ה'תשד"מ הערה ד"ה פותחין בברכה (לקוטי שיחות שם ע' 641).

ביום הסגולה: להעיר, אשר ח"י אלול נקרא "יום טוב", "מועד", "יום הבהיר" ו"יום הקדוש" - שיחת ח"י אלול ה'תש"ג (ספר השיחות ה'תש"ג ע' 140 ואילך). תש"ה (לקוטי דיבורים כרך ג ע' 946 ואילך. ספר השיחות ה'תש"ה ע' 122 ואילך). ועוד. ספר השיחות ה'תש"ג ע' 90.

יום ההולדת: בענין יום הולדת של צדיקים - ראה בארוכה לקוטי שיחות ח"ה ע' 86 שולי הגליון להערה 1. ושי"ו. וראה ג"כ בענינינו (ח"י אלול): ספר השיחות ה'תש"ג ע' 89 ואילך. שם ע' 186.

יום ההולדת של שני המאורות: שיחת ח"י אלול ה'תש"ג הנ"ל (ע' 141 ואילך). וראה לקוטי שיחות חכ"ד ע' 178 ואילך, ובהנסמן שם.

הבעל-שם-טוב: ראה לקוטי שיחות ח"ח ע' 27 הע' 42 ובשוה"ג שם.

(בשנת נח"ת): ראה לקוטי דיבורים כרך א לא, א ואילך.

שמראש-חודש אלול עד אחר יום הכיפורים, כמוסבר על-ידי חכמינו ז"ל.

לפיכך צריך הדבר - בתקופה זו וגם בכל השנה - לעורר אצלו אהבה בלתי-מוגבלת אל הקב"ה, כפי שזה מודגש בפסוק: "מי לי בשמים, ועמך לא חפצתי בארץ, כלה שארי ולבבי" וגו' (תשוקה של כלות הנפש אל הקב"ה).

אף כאן מודגשים האהבה אל הקב"ה והביטחון בו לגבי כל הענינים ש"בשמים" (שמשמעותם גם - הענינים הרוחניים) וש"בארץ" (הענינים הגשמיים).

הביטחון בקב"ה הוא מורשת אבות אצל כל יהודי, ככתוב: "בך בטחו אבותינו, בטחו ותפלטמו", ונדרשת רק הבאת ביטחון תורשתי זה לידי פועל, במידה שיקיף את כל חיי היום-יום ויחדור בכל הפרטים.

- ועל-פי הכלל של חכמינו ז"ל ש"במידה שאדם מודד - מודדין לו", מובן שככל שביטחונו של האדם חזק יותר ומבוסס יותר - כך מתגשם ביטחונו בגלוי וביתר ביסוס על-ידי ברכות הקב"ה בגשמיים וברוחניות.

יעזור הקב"ה שכל האמור לעיל - ביצוע השליחות האלוקית לעשות לו דירה בתחתונים, הביטחון בקב"ה, ברכות הקב"ה בגשמיים וברוחניות - יבוא לידי גילוי אצל כל יהודי במידה המלאה ביותר,

ודבר זה גם יחיש ויעורר את מילוי הברכות הכלליות לכלל ישראל - בגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיים וברוחניות גם יחד,

מנחם שניאורסאהן

חכמינו ז"ל: ב"ח לטווא"ח סתקפ"א ד"ה והעבירו, כתבי האריז"ל וכו' שאני לדודי ודודי לי ר"ת אלול וס"ת ד' יודין - מי ימים שמר"ח אלול ועד יוה"כ"פ.

"מי לי ... ולבבי": תהלים עג, כה-כו. וראה סד"ה משכני (האי והבי) תר"ל. סהמ"צ להצמח צדק שרש מצות התפלה ספ"מ.

"בך בטחו ... ותפלטמו": תהלים כב, ה.

בטחו ותפלטמו: להעיר מכתב שם טוב (סר"ל וכו"כ באור תורה להרב המגיד תהלים (סח, ג)): והבוטח בה' חסד יסובבנהו כו' שבכל מקום שהאדם הוא חושב הוא מתדבק כו' וכשהוא בוטח בחסד שם ידבק נשמתו והחסד יסובבנהו ותמיד יטמין א"ע כולו בשם ית' (ומש"כ באור תורה תהלים ד"ה ברוך הגבר - הנ"ל, י"ל).

ש"במידה ... מודדין לו: משנה ספ"א דסוטה. ובחובת הלבבות סוף שער הבטחון דיש עשר מדרגות בבטחון. וראה ביאורי הזהר פ' וארא. אור התורה להצמח צדק לישעיהו (ע' רז ואילך).

שככל שבטחונו ... כך: ראה אור המאיר פ' בהעלותך.

בראש-השנה אנו מוצאים שתי נקודות עיקריות, אשר במבט שטחי הן מנוגדות זו לזו: בראש ובראשונה, כפי המוסבר בתורתנו, תורת-חיים (הוראה בחיים), ראש-השנה הוא יום הכתרת המלך, מלך מלכי המלכים, הקדוש-ברוך-הוא, על-פי הוראתו ובקשתו של הקב"ה - "שתמליכוני עליכם". פירוש הדבר שלא די להכיר בקב"ה כ"בורא עולם", אלא נדרש שבד בד יכירו כל אחד ואחת שבורא העולם הוא גם "מלך על כל הארץ", המלך והאדון של כל העולם, ושל כל אחד ואחת בפרט.

והרי זו אחת המשמעויות העיקריות של **תקיעת-שופר**, שהיא המצווה המיוחדת של ראש-השנה, "מצוות היום בשופר".

מובן שאדם העומד במחיצתו של מלך (אפילו מלך בשר-ודם), ובפרט בשעת הכתרתו, ועל-אחת-כמה-וכמה כאשר הוא אחד מן **המכתירים**, הנוטלים חלק בהכתרה, ועל-אחת-כמה-וכמה לאין ערוך בהכתרת מלך מלכי המלכים הקדוש-ברוך-הוא - חייב הדבר לעורר אצלו את רגש **ההתבטלות** העמוק ביותר, וכל המדידות וההגבלות נופלות, שכן הקב"ה הוא נעלה מכל השגה, שזה תוכנו של **'קדוש'**, ושל **קדושה** בכלל.

אך יחד עם זה הלוא ראש-השנה הוא היום שבו הבריאה כולה הושלמה, עם בריאת אדם הראשון ביום השישי למעשה בראשית, כפי שהתורה מציינת: "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד" - ובכך - "ויכולו (=הושלמו במלואם) השמים והארץ וגו'".

והשולחן-ערוך (בשנת קה"ת), ובמיוחד השנה, כאשר יום ח"י אלול חל ביום רביעי בשבוע, היום הרביעי של מעשה-בראשית, שבו החלו שני המאורות הגדולים (השמש והירח) לזרוח ולהאיר את הארץ,

ודאי שהיום הוא המועד המתאים לברך את כל אחד ואחת בתוך כלל ישראל, בהתאם למנהג ישראל, בשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

במיוחד כאשר קיים קשר מיוחד בין ח"י אלול ובין ראש-השנה, לאור הידוע שנוסף על היותו של כל חודש אלול זמן של הכנה וחשבון-הנפש, הרי שנים-עשר הימים האחרונים של חודש אלול, החל מיום ח"י אלול, מיוחדים בכך שכל אחד מהם מסמל חודש שלם, "יום לחודש". נמצא אפוא שיום ח"י אלול, הראשון משנים-עשר הימים האלה, הוא כנגד חודש תשרי, וכך הוא קושר את ראש-השנה של השנה החולפת עם ראש-השנה של השנה החדשה.

וכפי שמודגש תכופות בתורתנו, תורת-חיים, הוראה בחיים, ש"המעשה הוא העיקר", הרי ככל שחשובים ויקרים ההתבוננות וחשבון-הנפש - העיקר הוא שכל זה יבוא לידי מעשה בפועל, קיום המצוות בהידור הרב ביותר ובשמחה הגדולה ביותר, החל מן היום הזה, ובכל יום, ובכל הימים של השנה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה.

בעל התניא והשולחן-ערוך: ראה לקוטי שיחות ח"ו ע' 36 ואילך ובהערה 14 שם.

ח"י אלול ... ביום רביעי בשבוע ... שני המאורות הגדולים: ראה ספר השיחות ה'תש"ה ע' 129: מורנו הבעש"ט אמר (ביום הרביעי ח"י אלול שנת קה"ת, אשר אז נולד רבנו הזקן): ביום הרביעי שבו נחלו המאורות, הנה ביום הרביעי של קומי אורי (הפסרת שבת זו, תבוא - ישעיהו ס, א) ירדה נשמה חדשה כו'.

היום הרביעי ... שבו החלו שני המאורות הגדולים (השמש והירח) לזרוח ולהאיר: בראשית א, טז.

המועד המתאים לברך ... למנהג ישראל: ראה מטה אפרים סתקפ"א ס"ט (מלקוטי מהרי"ל הל' ימים הנוראים): נוהגין כשכותב אדם לחבירו אגרת כו' מן ר"ח אלול כו' רומז לו כו' שיוזכה בימי הדין הבאים לטובה להיות נכתב ונחתם בספר חיים טובים.

בשנה טובה ומתוקה: להעיר מטור א"ח סתקפ"ג (ורמ"א שם ס"א), שבלי לר"ה "רגילין לאכול ... תפוח מתוק בדבש לומר תתחדש עלינו שנה מתוקה". וכ"ה בשו"ע אדמ"ר הזקן שם. אבל בסידור האריז"ל ובסידור אדמ"ר הזקן: שנה טובה ומתוקה (ראה לבוש א"ח סתקפ"ג). וראה לקוטי לוי יצחק - אגרות ע' שיא ואילך.

בגשמיות וברוחניות: ולהעיר שעיקר הדין ומשפט שבר"ה הוא על ענינים גשמיים - לקוטי תורה ר"ה נט, ב (מהגמ"י לרמב"ם הל' תשובה פ"ג, בשם הרמב"ן).

לאור הידוע ... יום לחודש: שיחת ח"י אלול ה'תש"ג (ספר השיחות ה'תש"ג ע' 177. שם ע' 179).

חודש אלול ... וחשבון-הנפש: ספר המאמרים אידיש ע' 75. 78. 129. וראה מכתב עש"ק ח"י אלול ה'תשד"מ הערה ד"ה חודש אלול (לקוטי שיחות חכ"ד ע' 64). - הראשי תיבות בתיבת אלול - ראה לקוטי שיחות ח"ט ע' 297 ואילך. חכ"ד ע' 177. שם ע' 313. ועש"נ.

החל מיום ח"י אלול: ראה שיחת ח"י אלול תש"ה שבהערה דלעיל ד"ה ביום הסגולה: (א) ח"י אלול הוא היום שהביא ומביא חיות באלול. (ב) ח"י אלול מעניק חיות בעבודה של אני לדודי ודודי לי - נתי בלקוטי שיחות ח"ט שיחה לח"י אלול (ע' 250 ואילך). לקוטי שיחות חכ"ד ע' 161 ואילך.

חודש תשרי: אשר התחלתו וראשו הוא יום ראש-השנה.

בתורתנו ... הוראה: ראה רד"ק לתהלים יט, ט. גור אריה ר"פ בראשית, זהר ח"ג נג, ב.

ש"המעשה הוא העיקר: אבות פ"א מ"ז.

קיום המצוות ... ובשמחה: כמ"ש (תהלים ק, ב) עבדו את ה' בשמחה. וראה רמב"ם סוף הל' לולב. וראה הנסמן בלקוטי שיחות חכ"ד ע' 639 הערה ד"ה קיום המצוות מיט שמחה.

בראש-השנה ... שתי נקודות עיקריות ... מנוגדות: ראה גם מכתב ימי הסליחות ה'תשמ"א (לקוטי שיחות שם ע' 605 ואילך).

ראש-השנה הוא יום הכתרת המלך: ראה מכתב עש"ק ח"י אלול ה'תשמ"ג הערה ד"ה אלגעימינע נקודה וכו' (לקוטי שיחות שם ע' 62).

"שתמליכוני עליכם": ר"ה טז, א. שם לד, ב. וראה לקוטי תורה נצבים נא, ב. ד"ה תקעו, ה'תש"א. ובכ"מ.

"מלך על כל הארץ": נוסח תפלת העמידה דר"ה (חתימת ברכת "אלקיניו כי מלך כו'"), וכן בקידוש ובברכת הפטורה.

המשמעויות העיקריות של תקיעת-שופר: ראה רס"ג, הובא באבודרהם טעמי התקיעות, אשר "הענין הראשון" בתק"ש הוא, שאז "אנו ממליכין עלינו את הבורא". ולהעיר מב' המשלים על זה "מהבעש"ט" ומ"הרה"ג החסיד מהרלו"ץ ז"ל מבארדיטשוב - הובאו ונתבארו בהמשך וככה תרל"ז פרק ע' (ע' קי ואילך). ד"ה יו"ט של ר"ה דליל ערב ר"ה ה'תשמ"ג. ד"ה אדון עולם דיום ב' דר"ה ה'תשמ"ג (נדפסו בספר המאמרים מלוקט ח"א ע' תכא. תכט).

"מצוות היום בשופר": ר"ה כו, ב (במשנה). שם כז, א. רמב"ם הל' שופר פ"א ה"ב.

במחיצתו של מלך ... רגש ההתבטלות העמוק ביותר: ראה חגיגה ה, ב. ובנוגע לתפלת העמידה - טושו"ע ושו"ע אדמ"ר הזקן א"ח ס"ו ס"ז. ובשו"ע אדמ"ר הזקן שם סק"ד ס"ב: הואיל ועומד לפני המלך אין לזוז ממקומו.

בשעת הכתרתו ... רגש ההתבטלות העמוק ביותר: ראה המשך תעריב ח"א פנ"ו (ע' קב-קג). ד"ה שופר של ר"ה, ה'תש"ב פ"ו.

שזה תוכנו של 'קדוש', ושל קדושה בכלל: אגרת התשובה פ"ו. לקוטי תורה תזריע כב, ג. ועוד.

הבריאה כולה הושלמה, עם בריאת אדם הראשון: ראה חדא"ג מהרש"א ל"ה כז, א: האדם היה תכלית של כל הבריאה וכאילו לא נברא שום דבר קודם בריאת אדם. וראה פיה"מ להרמב"ם בהקדמתו ד"ה אח"כ ראה. הובא בלקוטי תורה ראה כת, ד. וראה מכתב ח"י אלול ה'תשמ"ב (לקוטי שיחות חכ"ד ע' 611 [בחוברת זו - לעיל עמ' 21]). מוצש"ק כ"ה אלול ה'תשמ"ג (שם ע' 627).

"וירא ... והארץ: בראשית א, לא, ב, א.

והנה טוב מאוד": ראה רמב"ן עה"פ: ויש מפרשים כי מפני מעלת האדם הוסיף בשבח היצירה בו כי הוא טוב מאד.

ולא רק ליצור קשר ביניהם, אלא גם בעת ובעונה אחת לרומם ולהפוך את הארציות לקדושה, את החולין לשבתיות, עד לכדי הכנת העולם הזה התחתון שיהיה "עולם שכולו שבת" ורווי קדושה.

זה אפוא לימוד והוראה עיקרי מראש-השנה בעבור האדם: לאחד את העולם כפי שהוא מוגבל, על-ידי התבטלות מוחלטת עם עצמות אין-סופית של מלך העולם.

דבר זה הוא ענין עיקרי של הבעל-שם-טוב ואדמו"ר הזקן, שאת יום הולדתם אנו מציינים היום באופן של "נזכרים ונעשים" - הזכרה המביאה למעשים.

הם - שניהם יחד - הפיצו וגילו את הדרך בעבודת ה' המוליכה אל השלמות האמורה, בדרך הטובה והנוחה ביותר. (גם) בדרכי חייהם, כדוגמה חיה, הבעל-שם-טוב בהתהלכו בעיירות וביישובים להפיץ אלוקות ואהבת ישראל בין היהודים הפשוטים ביותר, הארציים, ולכל ישראל; ואדמו"ר הזקן, כפוסק ומורה דרך בנגלה שבתורה ובפנימיות התורה, תורת החסידות, שקירב אותה אל כל ישראל, למגדול בתורה ועד ליהודי פשוט -

הם, וממשיכיהם ותלמידיהם עד לדורנו, הורו ואפשרו לכל יהודי, איש ואשה, לגלות בקרבו את הקשר בין פנימיות הנשמה של כל יהודי ובין פנימיות התורה, ואת הקשר בין גופי תורה לבין גופו של יהודי, ואת הקשר של כל יהודי וכל היהודים עם אבינו שבשמים.

ויהי רצון שההתעוררות של ח"י אלול והימים הבאים, האחרונים, של חודש אלול, תביא את כל אחד ואחת מאיתנו, בתוך כלל ישראל, להחלטות נכונות בכיוון האמור, החלטות במלוא התוקף, דבר שיבטיח שאכן יבואו לידי מעלה בפועל, וכל זה באופן של "ילכו מחיל אל חיל" (ביתר תוקף ולמעלה יותר),

ולהפוך את הארציות לקדושה: ראה גם מכתב ערב ח"י אלול ה'תשמ"ג (לקוטי שיחות שם ע' 622-623 ובהערות שם).
"עולם שכולו שבת": ראה מסכת תמיד בסופה.

"נזכרים ונעשים": לשון הכתוב - אסתר ט, כח. וראה רמ"ז בספר תיקון שובבים, הובא ונתבאר בספר לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.
הטובה והנוחה: בלשון היפסוק כי קרוב אליך הדבר מאד כו' לבאר היטב" - וראה שער התניא (שהוא לשונו דאדמו"ר הזקן) ובהסכמת מהרי"ל הכהן "זכעת ישמח ישראל".

"ילכו מחיל אל חיל": תהלים פד, ח. וראה ברכות בסופה. ירושלמי בכורים פ"ג ה"ג, שו"ע אדמו"ר הזקן או"ח סקני"ה ס"א. וראה בארוכה מכתב י"א ניסן ה'תשמ"ה (הגדה של פסח עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים (קה"ת תשמ"ו ושלאח"ז) ע' תשסז ואילך).

שלמות הבריאה מתבטאת בכך שכל דבר נברא במדידה והגבלה דווקא, לא יותר ולא פחות, בצורה מסויימת ומידה מסויימת וכו'.

יתר על כן, השלמות הרוחנית של הבריאה מושגת על-ידי התנהגות האדם בחיי היום-יום שלו על-פי רצון הבורא, מלך העולם, כפי שגילה ו'הלביש' את רצונו בתורה ובמצוות, על-פי הלכות ודינים **קבועים**, כאשר לכל מצווה הזמן שלה, המקום שלה, המידה שלה וכו'.

כאשר האדם מתנהג על-פי רצון הבורא והמלך, הרי אז לא זו בלבד שהאדם עצמו מתעלה אל המושג הנעלה ביותר של **אדם** - "אֲדָמָה לַעֲלִיּוֹן" (להיות **דומה**, כביכול, אל הקב"ה במידותיו האלוקות, חסד וכו'), אלא שעל-ידי כך הוא מרומם ומעלה את כל הנבראים ה'נחותים' ממנו שבשאר שלושת חלקי הבריאה: חי, צומח ודומם, המזינים ומשרתים אותו, ובכך הם נעשים שותפים לכל הצלחותיו עד להשגת שלמות הכוונה;

כמו ששלמות הבריאה הושגה בראש-השנה הראשון, שהיה ביום השישי למעשה בראשית, על ידי אדם הראשון, כפי שמספרים חכמינו ז"ל שאדם קרא לכל הנבראים "בואו, נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני ה' עושהנו".

הניגוד נעשה חזק יותר כאשר מתבוננים שהאדם, בחיר הנבראים, נוצר "**עפר מן האדמה**", החומר הנחות ביותר אפילו בעולם ה'**דומם**', ורק **לאחר מכן** נפח בו הקב"ה **נשמת-חיים**.

אלא שבזה עצמו טמון ההסבר לנקודות המנוגדות לכאורה, המזכרות לעיל:

דווקא האדם, שהוא עצמו נברא המורכב מחלקים מנוגדים - עפר מן האדמה ונשמת-חיים - יש לו הכוח לקשר את העולם המוגבל של הגשמיות עם העולם הבלתי-מוגבל של הרוחניות, ארץ ושמים, ארציות וקדושה;

שכל דבר ... בצורה מסויימת ומדה מסויימת: כל מעשה בראשית כו' לצביון נבראו (ר"ה יא, א). וראה מפרשי התהלים מזמור קד (וש"ס). ועוד.

כאשר האדם מתנהג: בהבא להלן ראה גם מכתב עש"ק ח"י אלול ה'תשמ"ד (לקוטי שיחות חכ"ד ע' 643).

אדם - "אדמה לעליון": (לשון הכתוב - ישעיהו יד, יד). ראה יבמות סא, רע"א. עשרה מאמרות מאמר אם כל חי פל"ג שלי"ה ג, א, כ, ב, רסח, ב, שח, ב, ועוד.

(להיות דומה, כביכול, אל הקב"ה במידותיו האלוקות, חסד וכו'): ראה ספרי ופרש"י עה"פ עקב יא, כב. רמב"ם בסה"מ"צ (ובמנין המצוות שבריש ספר הי"ד) מ"ע ח. הל' דעות פ"א ה"ו. שו"ע אדמו"ר הזקן או"ח סקני"ו ס"ג וש"נ.

שעל-ידי כך הוא מרומם ומעלה ... חי, צומח ודומם: ראה עיקרים מ"ג פ"א. קונטרס ומעין מ"א פ"ג ספר השיחות תורת שלום ע' 243.

כפי שמספרים חכמינו ז"ל: פדר"א פ"א. זהר ח"א רכא, ב. ח"ג ס"פ אמור. וראה גם תקוני זהר תניו (צ, ב).

"בואו ... עושהנו": תהלים צה, ו.

שהאדם, בחיר הנבראים: ראה מכתב מוצש"ק כ"ה אלול ה'תשמ"ג הערה ד"ה בחיר הנבראים (לקוטי שיחות חכ"ד ע' 627). לעיל הערה ד"ה הבריאה כולה.

"עפר מן האדמה" ... נשמת-חיים: בראשית ב, ז.

ורק לאחר מכן נפח בו הקב"ה נשמת-חיים: ראה סנהדרין לח, ב: שעה ראשונה הוצבר עפרו כו' רביעית נזרקה בו נשמה. וראה תורה אור בראשית ד"ה להבין הטעם שנשתנתה יצירת גוף האדם (ג, ד ואילך). - ועם הגהות וכו' - באור התורה בראשית (כרך ו) תתרנא, טע"א ואילך). תורת חיים ד"ה זה (יה, ד ואילך).

להכיר את ייעודנו וסוד קיומנו

מבט בלתי משוחד ובלי דעה קדומה על תולדות ישראל הארוכים מוכרח להביא לידי מסקנה כי קיומו של עמנו אינו תלוי בשפע חומרי או בכוח גופני. קיום עמנו תלוי אך ורק בקיום התורה והמצוות בחיי יום-יום, הן של היחיד הן של הציבור

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשי"ז

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו
שלום רב וברכה!

בעמדנו על סף השנה החדשה, בימים של חשבון-נפש לכל אחד ואחד, הן בהיותו אדם יחיד הן בהיותו חלק מן הכלל, עשויה ההתעמקות בעולם הקטן זה האדם להפנות זרקור אל מטרת האדם ותכליתו בעולם הגדול.

בגוף האדם יש פעולות משותפות, שבהן נוטלים חלק כל איברי הגוף, ויש פעולות ייחודיות לכל איבר ואיבר. לביצוע המשימות הייחודיות של כל איבר דרושה כמובן התאמצות מיוחדת, ואילו הפעולות המשותפות נעשות בקלות רבה יותר.

מה יקרה אם איבר מסויים יחדל מלפעול בפעולה הייחודית לו, אלא יפנה את כל כוחו ומשאביו לפעילות המשותפת עם שאר האיברים?

במבט ראשון ייתכן כי תוכל לצמוח מכאן תועלת הן לאותו איבר - חיסכון בהשקעת עמל מיוחד, הן לגוף בכללו - על-ידי שהאיבר יוכל להגדיל את חלקו בפעילות המשותפת ולא להיות שונה ונבדל מהאיברים האחרים.

בימים של חשבון-נפש: ראה ספר המאמרים תרצ"ו ס"ע 141 ואילך. וש"נ.

בעולם הקטן זה האדם: תנחומא פקודי ג. תקוני זהר תס"ט (ק, ב. קא, א).

בעולם הגדול: ראה מורה נבוכים ח"א פע"ב. וראה אדר"נ ספ"א. קה"ר פ"א, ד ועוד.

וכל זה יוסיף ודאי עוד יותר בכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה

מנחם שניאורסאהן

נשאר רק דבר אחד שהוא הצד השווה לכל הזמנים, לכל הארצות ולכל התנאים שבדברי ימינו: התורה והמצוות שאותן היהודים שמרו בחיי היום-יום שלהם מתוך מסירות נפש שאין למעלה ממנה.

אכן, היו מזמן לזמן יחידים או קבוצות שסטו מדרך התורה והמצווה. בימי בית ראשון היו עובדי עבודה זרה של הבעל וכדומה; בימי בית שני - המתיוונים; המתבוללים באלכסנדרי; הקראים וכיוצא בהם. אולם כל אלה נעלמו כליל מתוך חיי עם ישראל (לאחר שהסבו ייסורים וצרות לא לעצמם בלבד אלא אף לכלל ישראל). רק שלשלת הזהב של התורה והמצוות לא נותקה, ועל-ידי התורה והמצוות עבר עמנו את הדרך הארוכה מהר סיני ועד ימינו. כל אדם בעל שכל ישר, המודה על האמת, מוכרח לבוא לידי מסקנה כי קיומו ועצם מהותו של עמנו קשורים בחיי התורה והמצוות. כי הם חיינו ואורך ימינו.

ומכאן המסקנה ההגיונית:

שיטת "נהיה ככל הגויים" לא זו בלבד שאין בכוחה להבטיח את קיומנו, אלא היא מעמידה בסכנה חס ושלום את קיומו של עם ישראל. על-ידי חיקוי העולם הלא-יהודי לא נרכוש את ידידותו, להפך, בזה תגדל שנאתו.

והוא הדין לאותם חוגים יהודיים המבקשים למצוא חן בעיני החופשיים על-ידי פשרות וויתורים בענייני תורה ומצוות - לא זו בלבד שבזה הם מחלישים את עמדותיהם-הם, מגבירים את כוחותיהם של החופשיים ומעמידים בסכנה חס ושלום את קיומו של כלל ישראל - אלא אפילו ה'הישגים' המיוחלים אינם אלא דמיונות ואשליות. כי במקום כבוד והתקרבות מעוררת שיטה זו רק ביזיון ולעג - ובצדק, שכן פשרה קטנה היום מביאה לידי פשרה גדולה יותר מחר, ופשרה היום במצוות שבין אדם למקום גוררת מחר פשרה במצוות שבין אדם לחברו. עמידה איתנה בהגנה על "אנכי ה' אלקיך" ועל "זכור את יום השבת לקדשו" מחזקת גם את שמירת ה"לא תרצח" ו"לא תגנוב".

בימי חשבון הנפש האלה ודאי שאחינו בני-ישראל בכל מקום שהם, ה' עליהם יחיו, הן יחידים, הן קבוצות ותנועות (וככל שהקיבוץ גדול יותר כן תגדלנה האפשרויות ועמהן - האחריות) - כולם יתעמקו בדבר וייתנו חשבון צדק לעצמם, מתוך הכרה מלאה באמת לאמיתה:

כי קיום עמנו תלוי אך ורק בקיום התורה והמצוות בחיי יום-יום, הן של היחיד הן של הציבור.

אולם לאמיתו של דבר יהיה זה אסון לשניהם גם יחד: האיבר שיחדל מלפעול את פעולתו הייחודית יאבד את כל מהותו הקשורה בתפקודו המיוחד דווקא. יתרה מזו, הפסקת פעילותו הייחודית תחליש את האיבר הזה עד שיהפוך חסר תועלת לא רק מבחינת ביצוע פעילותו הייחודית אלא אף לשותפותו בעבודת הגוף בכלל. החיסרון באיבר מיוחד זה ייתן בהכרח את אותותיו ויזיק לגוף כולו, והתוצאות עלולות להיות רציניות ביותר אם זה איבר חיוני לקיום הגוף.

האמור לעיל במשל על איברי הגוף כוחו יפה גם בקשר למצבו של כל יחיד ויחיד בקבוצתו, של כל קבוצה בתוך העם ושל כל עם ועם - בתוך כלל המין האנושי. ודאי שכן הוא גם בנידון דידן בנוגע ליהודי, לקיבוץ יהודי ולכלל ישראל בין אומות העולם.

עם ישראל, אשר נקרא מאז ומקדם "המעט מכל העמים", נחשב מיעוט קטן בין העמים. היהודי, כיחיד, הוא מיעוט בסביבתו, ואף בקרב אחיו עלול להיות, לדאבונו, כי היהודי החי כפי שיהודי חייב להתנהג, היינו על-פי התורה והמצוות, אף הוא לדאבונו ולצערנו אינו שייך לרוב, כי הרוב עדיין לא הגיע לידי הכרת תפקידו האמיתי.

מובן כי קל יותר לקבוע את תפקידו הייחודי של איבר בתוך הגוף מלקבוע את תפקידו של עם בין העמים. אולם באשר לעמנו, עם ישראל, לא יקשה הדבר כלל, כשמביאים בחשבון שהיהודים הם היחידים בעולם בקורותיהם המיוחדות ובדברי ימיהם בני אלפי השנים. בסקירה פשוטה אפשר בנקל למצוא את הצד השווה ואת הקו המיוחד שנראה תמיד בכל התקופות והאירועים, אשר בו קשורה עצם מהותו וקיומו של עם ישראל.

מבט בלתי משוחד ובלי דעה קדומה על תולדות ישראל הארוכים מוכרח להביא לידי מסקנה אשר קיומו של עמנו ודאי שאינו תלוי בשפע חומרי או בכוח גופני. אפילו בימים הטובים ביותר, בימי הממלכה המאוחדת של שלמה המלך, היו עם ישראל ומלכות ישראל קטנים, פוליטית וכלכלית, לעומת הממלכות העולמיות באותה תקופה, מצרים אשור ובבל. כמו-כן ברור כי לא המלוכה ולא הקרקע הגיאוגרפית הבטיחו את קיומנו, כי קצרה ביותר היא ההיסטוריה שלנו בתור עם בעל מדינה משלו, בהשוואה לתקופת גלותנו, בלי שתהיה לנו מלוכה וארץ. כמו-כן אין לראות בשפה יסוד חיוני בקיומנו, כי עוד בימי קדם שימשה הלשון הארמית שפת הדיבור של העם: חלקים בתנ"ך, כמעט כל התלמוד הבבלי, הזוהר הקדוש וכדומה, נכתבו בלשון הארמית. בימי ר' סעדיה גאון והרמב"ם היתה השפה הערבית לשונם של רוב המוני העם, ולאחר מכן אידיש ושפות אחרות. כמו-כן אי-אפשר לומר כי תרבות כללית או מדעים כלשהם הבטיחו את קיום אומתנו, כי הדברים האלה נשתנו תכלית שינוי מתקופה לתקופה.

סוד קיומנו כעם הוא "הן עם לבדד ישכון", כל יחיד ויחיד, איש ואשה ותינוק - כולם עובדים רק לה' אחד, על-פי תורתנו שהיא תורה אחת, ניצחית, אשר לא תהא מוחלפת חס ושלום. היותנו שונים אינה חולשה אלא זה מקור כוחנו. רק בדרך התורה והמצוות נוכל למלא את תפקידנו העיקרי והמהותי, אשר הוא לפי ציוויו של יוצר העולם כולו - להיות "ממלכת כהנים וגוי קדוש" ועל ידי כך גם "סגולה מכל העמים".

בברכת כתיבה וחתימה טובה מקרב לב לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

מנחם שניאורסאהן

"הן עם לבדד ישכון": בלק כג, ט.

לה' אחד: ואתחנן ו, ד.

"ממלכת כהנים וגוי קדוש" ... "סגולה: יתרו יט, ו. שם, ה.

אל בני ובנות ישראל

שורת הנמען במכתבים המופיעים בחוברת זו מפתיעה בפשטותה ובישירותה:
"אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם".

חגי ישראל שייכים לכולנו. רבים מאתנו חווים אותם כנקודת מפגש שלנו, בני הדור הזה, עם המסורת היהודית העתיקה והעשירה. הרגעים המשפחתיים של החג הם הזדמנות עבורנו לשוב ולהתלכד סביב מסורות וערכים המלווים את עמנו זה אלפי שנים, והם שעת כושר מצוינת להעביר אותם גם לדורות הבאים.

מאה השנים האחרונות היו מלאי תהפוכות עבור העם היהודי. הרבי מליובאוויטש זצ"ל, כענק רוח וכמנהיג יהודי יחיד מסוגו, ליווה את התמורות הגדולות שחלו בחיי העם מתוך מעורבות ואכפתיות עמוקה. לאורך שנים רבות נהג הרבי להעלות על הכתב בהתקרב ראש-השנה (ובמועדים נוספים) מסר מקורי ואקטואלי לקראת השנה החדשה, במסגרת של מכתב הפונה אל כל בני העם היהודי באשר הם. מכתבי הרבי, שכללו נספח רחב של הפניות ומראי-מקומות, היו מתורגמים למספר שפות ומתפרסמים בבמות שונות בארץ ובחו"ל. עבור קוראים רבים – נשים וגברים, משכילים ופשוטי עם, צעירים ומבוגרים – היו מכתבים אלה אלומה מרעננת של אור בתוך שגרת חיי היום-יום.

את מסריו שאב הרבי מאוצרות החכמה של היהדות. בעיני הרבי, בכל פסוק מפסוקי התורה ובכל מאמר ופתגם מדברי חז"ל טמונים הוראה ומוסר השכל לאדם. מהם מבקש הרבי, בכל אחד ממכתביו, להפיק הוראה אקטואלית עבורנו – כל אחד ואחת מבני ובנות ישראל החיים כאן היום.

בחוברת זו עשרה מכתבים כאלה, שנכתבו בין השנים תשט"ז-תשמ"ה (1955-1984) ותוכנם שווה לכל נפש.

כאז כן היום, הקריאה במכתבים מעשירה ומעוררת מחשבה.

